

ADALAR TURİZM RAPORU OCAK 2020

(ADALAR VAKFI TARAFINDAN İBB İÇİN HAZIRLANMIŞTIR)

1. RAPORUN AMACI

Adalar'da yaşam sayfiyeci ve ziyaretçi hareketliliği çevresinde gelişmektedir denilse yeridir. Yaz başında canlanan hayat, ilk soğuklar ve fırtınaların başladığı kasımla birlikte sönümlenir. Bu, 150 yıldır böyledir. Sayılar yıldan yıla belirli oranlarda artar ya da azalır ama bu döngü değişmez. Adalar, İstanbul'da turizmin ilk hareketlendiği yerlerden biridir. 19. yy ikinci yarısından itibaren Tarihi Yarımada (Sultanahmet), Pera, Boğaz ile birlikte Adalar'ın adı hep turizmle birlikte anılmıştır. Pera, Sultanahmet ve Boğaz İstanbul'un şehir turizminin merkezi ise, Adalar sayfiye ve yaz turizminin merkezi olmuştur. İstanbul'un ilk otellerinden biri olan Pera Palas'ın kardeşi, Büyükkada'da Prinkipo Palas'tır. (Adı Orient Express ile anılan yatırımcıya -Wagons-Lits et des Grands Express Européens- ve mimara -Vallaury- aittir ve aynı yıllarda yatırıma – 1895/99- girilmiştir). İstanbul'un otel olarak yatırımı yapılan ve halen otel olarak varlığını sürdüren ilk binası Heybeliada Halki Palace'tır. (1896). Adalar'da ilk oteller ise 19. Yy ortalarında yapılmıştır. En eskileri Giacomo (şimdi yerinde Anadolu Kulübü'nün 1903'de Yacht Kulübü olarak faaliyete başlayan ilk binası bulunmaktadır) ve Paskal Otelleridir. 20. yy başlarına gelindiğinde Adalar'da toplam otel sayısı 30'a yaklaşmıştır. Tüm Adalar'ın ön görünümünü oluşturan silüet içinde otellerin olmazsa olmaz yeri bulunmaktadır. Büyükkada için olduğu kadar Heybeli ve Burgaz için de böyledir.

Cihan Harbi ve Kurtuluş Savaşı sonrasında Adalar canlılığını yitirecek ama 1930'larla birlikte yeniden hareketlenme başlayacaktır. Yeni Cumhuriyet elitleriyle, aralarında İstanbul'un çok kültürlü yapısını oluşturan azınlıkların da bulunduğu İstanbul Burjuvazisi, Adalar'ın kulüplerinde, otellerinde, konaklarında, plajlarında buluşmakta, sayfiye yaşamı bütün canlılığı ile devam etmektedir. 19. yy eklektik mimarisine ek olarak, modern dönemin ilk sayfiye konutları, kamu yapıları bu dönemin ürünüdür. 19-20. Yüzyılın ünlü mimarlarından her biri Adalar'da da bir iz bırakmıştır. Ve imza attıkları yapıların büyük bölümü bugün Adalar'da koruma altındadır. Bu yönüyle Adalar açık mimarlık müzesi gibidir.

Adalar turizminin üçüncü dönemi, 1970'lerle başlayan ve 80'lerde hız kazanan çöküş dönemidir. Çöküşte neden olan üç faktörü sayabiliriz. Birincisi 1955 / 6-7 Eylül olayları ile görünür olan ama asıl 1964 ve 74 Kıbrıs olayları sonrasında kitlesel boyutlara uzanan İstanbullu ve Adalı Rumların ülkeden ayrılmak zorunda kalmalarıdır. Adalar'da otel-lokanta-gazino işletmeciliği de böylelikle kapanmış ya da el değiştirmiş ve ruhunu kaybetmiştir. İkinci faktör Marmara'nın kirlenmesidir. Üçüncü faktör ise, 1980'lerle birlikte Türkiye'nin yeni turizm – sayfiye merkezlerinin güney ve batıda ortaya çıkması, diğer faktörlerle ilişkili biçimde Adalar'ın önemini yitirmesidir. 1999 depremi de bu sürece son darbeyi vurmuştur. Yazlık konutlar boş ve bakımsız kalmış, ziyaretçi sayılarında dramatik düşüşler meydana gelmiştir.

Yüzyıl başında 30'a ulaşmış otel sayısının, yüzyıl sonunda 5 adedin altına düşmüş olması bu dönemin en önemli göstergelerinden biridir.

Adalar Turizminin son dönemi, 2000'li yılların ortasından itibaren giderek hız kazanacak olan günübirlik ziyaretçi sayısındaki kontrolsüz büyüme ile şekillenen yeni dönemdir. Adalar'a asıl kimliğini kazandıran sayfiye yaşamı, eğer kontrol edilmez ve yönetilemezse üçüncü dönemden daha büyük bir darbeyi bu dönemde alacak gibi görünmektedir.

Bu çalışmanın amacı, tam da bu kritik eşikte hazırlanıp ve hızla yürürlüğe konmasını önerdiğimiz Adalar Turizm Planı'na bir altlık oluşturmaktır.

Aslında Adalar için bir Turizm Planı'ndan çok Destinasyon Yönetim Planı'na ihtiyaç bulunmaktadır. Çünkü Adalar'ın 150 yıllık yakın tarihinde oluşmuş ve kaybedilmemesi gereken bir kimliği vardır. Destinasyon Planı'nın asıl önemi ve işlevi, hızla yitirilmekte olan bu kimliğin korunması, geliştirilmesi ve sürdürülebilir kılınması olacaktır.

2. ADALAR TARİHİ

Antik dönemde takımadalar Demonisia, Halkın Adaları olarak anılıyordu. Bizans döneminde ise bazı Adalar'da inşa edilmiş olan manastırlara ithafen, Papadonisia, keşişlerin manastırı olarak biliniyordu. Bu manastırlar buraya sürgün edilen ve bazıları Konstantinopolis'e asla dönememiş olan imparatorlar, imparatoriçeler, patrikler sayesinde ünlenmişlerdir. Bizans tarihçisi Kedrenos'a göre, 569'da İmparator II. Justin (565-78) kendisine Adalar'ın en büyüğünde bir saray ve bir manastır inşa ettirmiştir. Daha önce Megale, ya da Büyük olarak bilinen bu ada imparatorun yerleşmesinden sonra Prinkipo, Prens'in Adası adını almıştır. Daha sonra takımadaların tamamı Prinkiponisos, Prenslerin Adaları olarak anılmaya başlamıştır.

Bizans döneminde Konstantinopolis büyük surlarla korunurken Adalar terk edilmiş ve düşman kuşatmaları sırasında tahrip edilmiş. Bu durum yedinci ve sekizinci yüzyıllardaki Arap istilaları sırasında, İstanbul'un Venediklilerce ve 1204'te Dördüncü Haçlı Seferi şövalyelerince yağmalanması sırasında ve II. Mehmet önderliğinde Osmanlıların Bizans'ın başkentini ele geçirmesiyle sonuçlanan saldırıları sırasında da sürdü.

Adalar Osmanlı egemenliği altında güvendedi ancak 1807'de Sir John Duckworth önderliğindeki İngiliz Donanması filosu Çanakkale Boğazı'ndan Marmara'ya geçmeye çalıştı ve Kınalıada'da demirledi ve Ege'ye doğru yol almadan önce on bir gün boyunca adayı bombaladı.

Bizans döneminde Burgazada, Heybeliada ve Büyükada'nın nüfusunun neredeyse tamamını Rum balıkçı ve denizci aileleri oluştururken, Kınalıada'da Ermeniler çoğunlukta idi. Osmanlı'nın son dönemlerinde ileri gelen Türk ve Musevi aileler bazı yabancı diplomat ve iş adamlarıyla birlikte Büyükada başta olmak üzere Adalar'a yerleşmeye başladılar. Adalar'da halen önemli Ermeni ve Musevi toplulukları ile Rumlar var ama günümüzde ada nüfusunun büyük bölümünü Türkler oluşturuyor.

3. COGRAFI KONUMUYLA ADALAR

İstanbul Adaları olarak bilinen Prens Adaları, karaya 1.6 mil (Büyükada) ve 6.5 mil (Sivriada) mesafede sıralanmış irili ufaklı 9 adadan oluşmaktadır. Bunlar, büyüklük sırasıyla; Büyükada (Prinkipo) 538,63 hektar, Heybeliada (Halki) 251,07 hektar, Burgaz Adası (Antigoni) 146,50 hektar, Kınalıada (Proti) 136,01 hektar, Sedef Adası (Antirovithos) 32,99 hektar, Yasıada – Demokrasi ve Özgürlük Adası (Plati) 10,37 hektar, Sivriada (Oxia) 9,26 hektar, Tavşan Adası (Neandros) 3,11 hektar ve Kaşık Adası (Pita). Son üç adada yerleşim yoktur.

4. ÖZGÜN DEĞERLERİ VE ZENGİNLİKLERİ

Bugün üzerinde yaşam süren Adalar, kültürel ve doğal miras varlıklarıyla kendini koruyabilmiştir. Adalar tarih boyunca Akdeniz'e hakim olmuş medeniyetlere başkentlik yapmış İstanbul'a bitişik, aynı zamanda metropol yaşamından uzak bir kimlik geliştirmiştir. Bu Başkent ile yakınlık-uzaklık zıtlığı Adalar'ı, 19. yüzyılın politik, ekonomik ve toplumsal değişikliklerinin tümünden etkilenen ve değişikliklere ekonomik, politik, toplumsal olduğu kadar kentsel ve mimari yaratımlar ile de cevap veren bir kültürel merkeze dönüştürmüştür. Dünyanın bir çok metropol çeperinde gündelik yaşamın yoğunluğundan, hızlı ritminden, karmaşasından uzak, gününbirlik kaçışa elverişli sükunet vahaları vardır ve Prens Adaları bu vahalardan ayıran çok önemli bir özellik tarihi sivil mimari örneklerinin, sokak ve mahalle dokularının, kara ve deniz peyzajlarının, günümüze erişen istisnai örneklerini barındırıyor olmasıdır. Adalar'ın o zor anlatılır, çekici, gerilimli, karşıtlıklar içeren kent peyzajında kendi başlarına tek tek ele alındıklarında abidevi nitelik taşımayan mimarlık ve tasarım ürünlerinin biraradalıkları ile, İstanbul gibi imparatorluklara başkentlik yapmış bir medeniyetler merkezinin kenarında olmanın ne demek olduğunu bir tablo şeklinde sunduklarını görürüz.. Bu açıdan Adalar bir sivil mimarlık ve kent müzesi niteliği taşır. (DMA başvuru dosyasından)

Günümüzde Prens Adaları, geçmişleri Doğu Roma İmparatorluğuna dayanan Ortodoks Hristiyanlığın geleneksel kurumlarına ev sahipliği yapmaktadır. Kültürel mirası, 19. yüzyıl Osmanlı dünyasının kendisini içinde bulduğu kimlik-odaklı gerilimli ve aynı zamanda yaratıcı alanın mekânsal formlarda ve yaşam biçimlerindeki tezahürünü ihtiva etmektedir. Adalar mimari mirasında izlenen eklektiklik, mimarlık tarihçisi Günkut Akın'ın belirttiği gibi, mevcut kimlik pozisyonlarının dayattığı sabit anlayışların sorgulanabilmesini sağlayan bir tutum olarak modernizme uç vermektedir¹. Modernist duruş, geleneksel olanın tamamen yeni okumalara maruz bırakıldığı bir arayış sürecidir ve bu arayışın mimari eserlerdeki yansıması bugün Adalarda, 19. yüzyıl yapılarında olduğu gibi, modern dönem yapılarında da izlenebilmektedir.

Kültürel mirası yapılarla sınırlı olmayan Adalarda, Osmanlı'dan bu yana dönüşerek gelen kültürel çeşitliliğin tüm gerilimli ve aynı zamanda biraradalık formüllerinin yaratıcı cevapları, yaşayan somut olmayan miras olarak mevcudiyetini sürdürmektedir. Çokkültürlülük bayram kutlamaları, dini törenler ve kamusal adetler şeklinde Adalar'da devam etmektedir.

5. YAŞAM KALİTESİNİ OLUŞTURAN UNSURLAR

Ulaşım

Adalar'da sınırlı sayıda kamu hizmet araçları hariç fosil yakıtla çalışan motorlu araç yoktur. Ulaşım 150 yıldır faytonlarla yapılmaktadaydı ama bu özelliği şu günlerde değişmektedir. Bisiklet kullanımı yaygındır. Ada yollarının tamamı yaya yoludur.

Erişim

Adalar'ın anakarayla ulaşımı, İBB'nin görevi olması nedeniyle İBB'ye bağlı Şehir Hatları İşletmesi Vapurları, deniz otobüsleri ve İBB denetiminde çalışan çeşitli kooperatiflere bağlı yolcu tekneleriyle

---

¹

sağlanmaktadır. Deniz Otobüsleri yalnızca yazın sefer yapmaktadır. İDO tarafından hatları kiraya verilen ve denetlenen yolcu motorlarının, başta Bostancı olmak üzere, Kartal, Kadıköy, Sirkeci, Karakoy, Eminönü, Kabataş ve Beşiktaş'a seferleri vardır. Yaz aylarında sefer yapılan yerlere Bakırköy gibi iskeleler de eklenmektedir.

Ulaşımın özellikle kışın azalması, Adalar'da yaşayanlarda sıkıntı yaratmaktadır. Hem yaz hem de kış aylarında vapur ve motor tarifeleri bazen yetersiz kalmaktadır. Bu durum insanların Adalar'ı terk etmelerine neden olmaktadır.

Sağlık

Adalar'da var olan sağlık kuruluşları şunlardır:

Büyükada Devlet Hastanesi 2006 yılında Kartal Yavuz Selim Devlet Hastanesi'ne bağlanmıştır. Hastanede yoğun bakım ünitesi ve tam teşekküllü kara ambulansı bulunmaktadır.

Burgazadası ve Kınalıada'da sağlık hizmetleri, sağlık evlerinde bulunan hekimler ve sağlık personeli tarafından yalnızca mesai saatleri içinde verilmektedir.

Büyükada'da 24 saat hizmet veren ve 2009 yılında Adalar Belediyesi'nce kurulan ve İl Sağlık Müdürlüğü'nce yapılan protokol ile faaliyet yürüten, "Adalar 1 No'lu Acil Yardım İstasyonu", 4 hekim, 5 teknik personel ile hizmet vermektedir. Mesai saatlerinde 4 adadaki Sağlık Ocakları'nda hekim ve yardımcı sağlık elemanı bulunmakta; gece ise Büyükada'daki hastane şubesi 112 Acil Yardım İstasyonu'nun Büyükada'daki biriminde ve Heybeliada'daki sağlık merkezinde nöbetçi bulunmaktadır.

Büyükada, Heybeliada, Kınalıada ve Burgazada'da bulunan 112 Acil İstasyonlarında, 2'şer adet ambulans olmak üzere toplam 8 adet ambulans bulunmaktadır.

Ayrıca 1 Adet Deniz Hasta Nakil Aracı 7/24 esasına göre hizmet vermektedir.

Zorunlu hallerde hava ambulansından da destek alınmaktadır.

6. ADALARDA YAŞAYANLARIN PROFOLİ (Demografik, ekonomik, sosyal, kültürel..)

Adalar halkı, devamlı ikamet eden (yaz-kış) ve sadece yaz aylarında (yazlıkçı) ikamet edenler olarak iki gruba ayrılabilir. Adalar, yazları yoğun bir iç turizm hareketine sahne olmakta, bu nedenle de nüfus yıl içinde önemli değişiklikler göstermektedir.

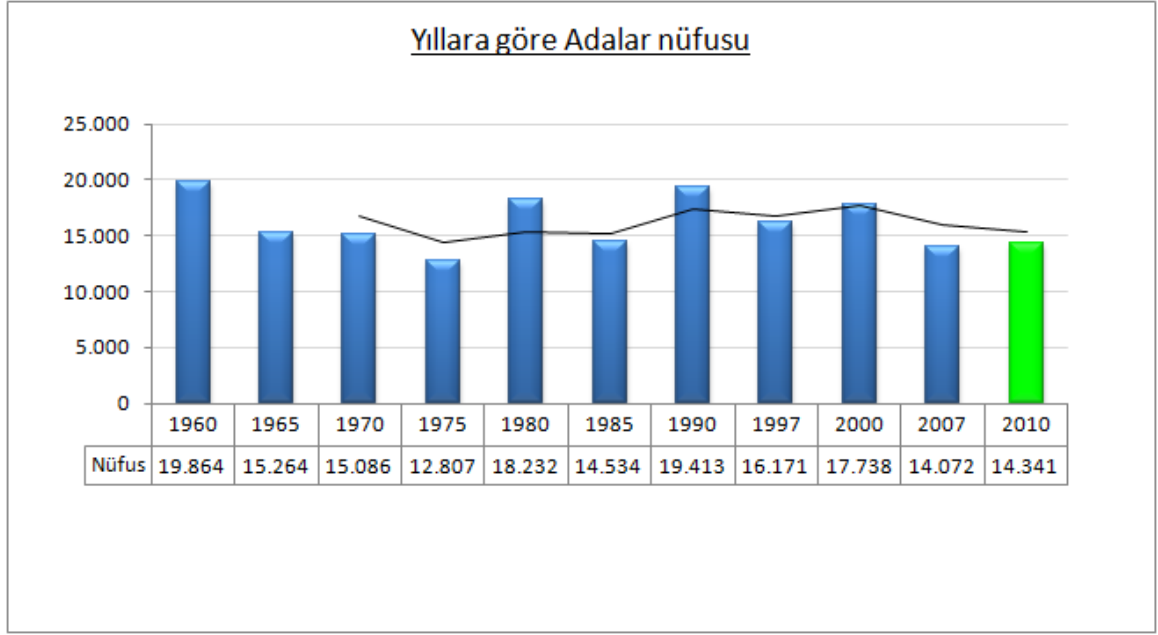
Yazlıkçı olarak Adalar'a gelenlerin çoğunu, gelir düzeyi yüksek yurttaşlar (iş adamları, politikacılar, bürokratlar ve sanatçılar) oluşturmaktadır. Bunların birçoğu yaz aylarını kendilerine ait konutlarda geçirmekte, bir bölümü de kiralama yolu ile Adalar'da ikamet etmektedir. Yazlıkçı olarak Adalar'da Müslüman nüfusun yanı sıra Museviler ve Hıristiyanlar da yaşamaktadır. Kış aylarında konutların büyük bir bölümü boş kalmaktadır.

Yaz-kış yaşayan nüfus:

19. yüzyılda büyük çoğunluğunu Rumlar'ın oluşturduğu Adalar nüfusu, 19. yüzyıl ortalarından sonra artış göstermiştir. 1840 yılında 1816 olan nüfus, 1865 yılında 6000'e ulaşmıştır. Ancak, Adalar'da yaşayan azınlık nüfusunun 20. yüzyıldaki çeşitli toplumsal ve siyasi olayların sonucunda dönem dönem buradan ayrılması, yerleşim alanlarının az olması ve yeni yapılaşmaya sınırlı olanak tanınması, halk anketi sonuçlarından da görüleceği üzere sağlık, eğitim ve ulaşım sorunlarının çözülmemiş olması gibi nedenlerle nüfusu ya azalmış ya da durağan kalmıştır.

Özellikle 1950'den günümüze kadar, Adalar'da sürekli oturan nüfus azalırken yörenin etnik ve sosyal yapısı da değişmiştir. Hıristiyan, özellikle de Rum, Gürcü ve Ermeni nüfusta büyük azalma olurken, İstanbul içi ve dışı doğumlu Müslüman nüfus büyük bir artış göstermiştir.

2007 yılı genel nüfus sayımı verilerine göre Adalar nüfusu 14072 iken, 2010 yılı adrese dayalı nüfus sayımında nüfus verileri 14341'dir. Adalar'ın yıllara göre nüfus değişimi aşağıdaki grafikte verilmektedir:

Diğer demografik göstergeler:

Adalar'ın eğitim durumu 1/5000 imar planı çalışmalarında aşağıdaki gibi verilmiştir:

Okuma yazma bilmeyen :%2

Okur-yazar :%1

İlköğretim :%27

Ortaöğretim :%53

Yükseköğretim :%17

Tablodan görüleceği gibi Adalar İlçesi'nde öğrenim düzeyi Türkiye geneline göre yüksektir.

Adalar'da, halkın % 98'i okur-yazar durumdadır.

Yine aynı verilere göre Adalar İlçesi'nde ortalama hane büyüklüğü aşağıda verilmiştir:

Adalar 3.16

İstanbul/Marmara bölgesi 3.85

Türkiye 4.50

Adalar'ın hane büyüklüğü Türkiye geneline ve İstanbul'a göre düşüktür. Hane ortalamasının yaz-kış nüfus esas alınarak hesaplandığı gözden kaçırılmamalıdır.

Yorum-analiz

Adalar'ın nüfusu ile ilgili bir yıl ara ile yapılan genel nüfus sayımı ve adrese dayalı nüfus sayımı arasındaki yaklaşık 4000 kişilik fark nüfusun az olduğu Adalar ilçesi için önemli bir farklılıktır. Stratejik Planlama kapsamında yapılan halk anketi sonuçları ile de değerlendirildiğinde, Adalar'da sağlık, eğitim ve ulaşım sorunu çözülmediği ve Adalar'ın kendi ekonomisini yaratması sağlanamadığı sürece nüfusunun azalması beklenir.

Adalar Belediyesi'nin personel sayısına ve genel bütçe gelirlerinden alınan paya referans oluşturan kış nüfusedir. Belediyelerde personel adedi ve genel bütçe gelirlerinden alınan pay, nüfusu da içeren en fazla 3 kritere göre belirlenmektedir. Adalar Belediyesi, 30 Mayıs 2009'da "C8" statüsünden "C3" statüsüne düşürülmüştür.

Yaz nüfusu:

Nüfus, Adalar'ın doğal güzellikleri, turistik zenginlikleri ve uzun yıllardır sayfiye yeri olarak görülmeleri nedeniyle, Nisan ve Mayıs aylarından itibaren artarak Haziran-Ağustos aylarında yükselmekte ve Eylül ayında okulların açılması ile düşüşe geçmektedir.

Adalar'ın yaz nüfusuna ilişkin çeşitli tahminler vardır. İBB 1/5000 plan çalışmalarında yaz nüfusu aşağıdaki gibi öngörülmüştür:

- Büyükada 12121
- Heybeliada 6156
- Burgazadası 1732
- Kınalıada 2002

ADALAR TOPLAMI 22011

Stratejik plan çalışması kapsamında İSKİ, AYEDAŞ verileri ve konut sayısı esas alınarak, çeşitli tahminler hata payları ile birlikte değerlendirilmiştir. Bu çalışmalar değerlendirildiğinde, hava koşullarına da bağlı olmakla birlikte yaz nüfusu her yıl ortalama 50 000 ila 70 000 arasında değişmektedir.

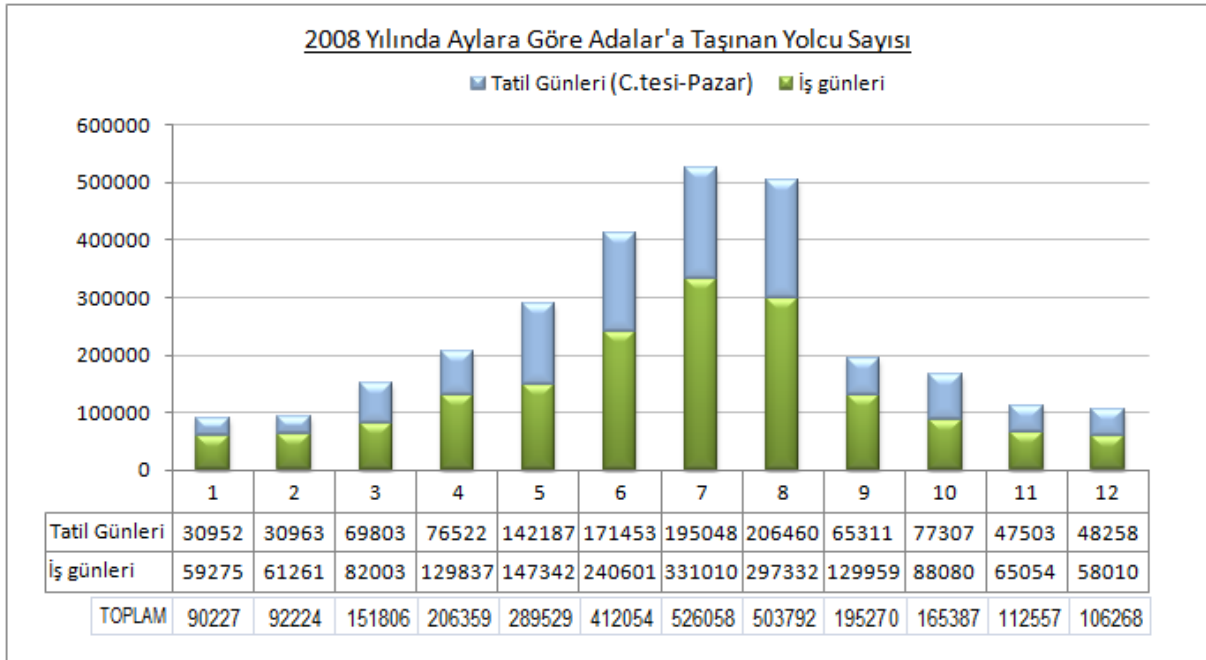
Hafta sonu nüfusu:

Hafta sonu nüfus tahmininde kullanılacak en önemli veri kaynağı anakara-Adalar arası taşıma bilgileridir. 2008 yılı verilerine göre İstanbul Deniz Otobüsleri A.Ş. ve Motorlu Taşıyıcılar Kooperatif'i'nden alınan 2008 yılına ait veriler aşağıda verilmiştir:

7. ZİYARETÇİ PROFİLİ VE YIL İÇİNDEKİ HAREKETLİLİĞİ

2008

Hafta sonu nüfus tahmininde kullanılacak en önemli veri kaynağı anakara-Adalar arası taşıma bilgileridir. 2008 yılı verilerine göre İstanbul Deniz Otobüsleri A.Ş. ve Motorlu Taşıyıcılar Kooperatif'i'nden alınan 2008 yılına ait veriler aşağıda verilmiştir:

2009 yılında Stratejik plan çalışmasında yapılan tahmine göre, Temmuz ortalaması hafta içi günlerde yaklaşık 10 000, hafta sonları ve tatil günlerinde ise yaklaşık 20 000 civarında günü birlik ziyaretçi eklenmektedir.

2019

Bu rakamlar 2019 yılında önemli ölçüde farklılık göstermiştir: Yine IBB'den alınan günlük yolcu istatistiklerine göre 2008'deki sayıları 2 ile çarpmak gerekecektir. **(2019 ziyaretçi akışı, bilgi için ekte sunulmuştur)**

8. ZİYARETÇİLERİN GEREKSİNİMLERİNİN KARŞILANMASI

Adalar Turizm Geliştirme Merkezi'nin 2013 Ağustos sonlarında yaptırdığı turizm anketi sonuçları üzerine

Bir Adalar Vakfı projesi olan Adalar Turizm Geliştirme Merkezi'nin 2013 Ağustos sonlarında yaptırdığı turizm anketi, turizmin çok ötesinde, Adalar'ın hemen her sorununa ışık tutacak nitelikte oldukça aydınlatıcı sonuçları ortaya çıkardı.

1300 kişiye uygulanan anketin kapsam ve sorularının hazırlığını yaparken böyle bir niyetimiz yoktu. Ama Adalar'da turizm deyince neredeyse Adalar'ın tüm ekonomisini sırtlayan, belirleyen bir dinamikten söz etmiş oluyoruz.

Adalar'daki hemen tüm işletmeler turizmle doğrudan ya da dolaylı etkileşim içinde. Buna sadece kayıtlı olanlar değil, kayıt dışı olanlar da dahil. İstihdamın tamamına yakını da bu işletmeler sağlıyor.

Adalar'da verilen hizmetlerin niteliği, yaşanan aksaklıklar veya sorunlar Adalar turizmini etkiliyor ya da ondan etkileniyor.

Bu nedenle turizm anketi dediğimiz çalışmanın sorularını dar tutmamız mümkün değildi. Tek korkumuz, bu sorulara beklediğimiz ayrıntıda ve netlikte yanıtları alamamaktı. Sonuçta dinlenmeye, hoşça vakit geçirmeye gelmiş yerli yabancı ziyaretçilerden zaman ayırmalarını, kendileri için sıkıcı olabilecek bir sorular yumağına yanıt vermelerini istiyordunuz.

Ama korktuğumuz olmadı. Anketi yapan 9 kişilik grubumuzun özverisi, işi yürekten sahiplenmeleri bir etkendi ama tek başına yeterli değildi. Anket yapılacak yer ve zaman da önemliydi. Adalar'dan dönüş vapur ve motorlarını seçmiş olmakla ne kadar doğru yaptığımız anlaşılıyor. Her şeyden önce zaman sorunu olmamıştı. Daha önemlisi ziyaretlerini bitirmişler ve beklentileri ile bulduklarını ölçme şansını elde etmişlerdi. Deneyimledikleri olumlu ise paylaşmaya hevesliyidiler. Kötü ise bunu söylemenin, iletmenin tam yeri ve sırasıydı.

Anket uygulanacak kişiler özellikle seçilmedi. Sadece yabancı ziyaretçilerin belli bir sayıda olmasına ve bölgesel dağılımına dikkat edildi.

Anket uygulananların dağılımına (yaş, meslek, gelir, harcama miktarı, ziyaret türü ve süresi, milliyeti, vb.) bakıldığında sonuç çıkarmaya oldukça uygun bir tabloyla karşı karşıya olduğumuzu rahatlıkla söyleyebiliyoruz.

Niyetimiz hiç bir şekilde bu olmasa da, 1300 kişilik anket havuzuna düşmüş insanların Adalar'ın bir gününün demografisini çıkarmak isteyebilecekler için bile oldukça hoş bir veri sunduğunu söylemek abartma olmayacaktır.

Ne bekliyorduk, ne bulduk?

Önsözde de belirttiğim gibi bu projeyi gerçekleştiren ve anketi yöneten kişiler olarak hepimiz yıllardır adada yaşıyorduk. Anketle ulaşmak istediğimiz sonuçlar hakkında gerek Adalar Vakfı faaliyetleri nedeniyle, gerek 10 yıldır Adalı dergisini yayınlıyor olmaktan, gerek profesyonel ilgi alanımızın turizm sektörü ile iç içe olmasından ve de daha önemlisi arama toplantıları dahil amaca yönelik çok sayıda toplantıyı düzenlemiş ya da bulunmuş olmaktan kaynaklanan tahminlerimiz vardı. Tahminlerimizle sonuçlar ne kadar örtüştü ne kadar ayrıştı diye sorduk birbirimize.

Her şeyden önce ortaya çıkan sonuç raporu hepimizi tatmin etti. Bu sonuç yanlış olmalı, acaba soru yeterince anlaşılamadı mı dediğimiz hemen hiç bir şey ortaya çıkmadı.

Sonuçlardan şaşırıklarımız olmadı mı? Olmaz olur mu? Hem de çok.

Bir kere memnuniyet düzeyinin bu kadar yüksek çıkmasına şaşırдық. Ağustos gibi yüksek sezonda, Adalar'ın en kalabalık ve sorunlarının da zirve yaptığı bir dönemde, gelen ziyaretçilerin bu kadar memnun ayrılmış olmalarını kayda değer bulduk.

Memnuniyet düzeyleri çeşitli gruplara ve kategorilere göre farklılık gösteriyor doğal olarak.

En yüksek memnuniyet oranı, günübirlik ve 1-3 gün konaklamalı ziyaretçilerde.

Yabancı ziyaretçiler yerlilere göre daha memnun. Bu grupta memnuniyet oranı %90'lara varıyor. Yabancılar arasında en memnun olanlar Ortadoğulular. Amerikalılar da öyle. Avrupalı turist görece daha az memnun ama aradaki fark çok yüksek değil.

Yaş grupları itibariyle memnuniyet düzeyinde gençler en yüksek oranı oluşturuyor. Dikkat edin, adada sezonluk ya da sürekli yaşayan gençlerden söz etmiyoruz.

Zaten adada sürekli ya da sezonluk yaşayanların memnuniyet oranı, tüm kategorilerde en düşük çıkıyor.

Kısacası, Adalar'da kalış süresi arttıkça sorunlar daha çok göze batıyor, daha fazla rahatsız ediyor. Bildiğimiz bir gerçek de, bizatihi günübirlik ziyaretçilerin kendisi sezonluk ve sürekli yaşayanlar için sorunların kaynağı olarak görülüyor.

Anket sorularına açık uçlu verilen aşağıdaki yanıtlar, bu durumun saklanmadığını hatta dışa vurulduğunu ortaya koyuyor. Üzücü ama gerçek. Bir Adalı: "Ada halkı bütün vergilerini ödüyor fakat bol bol günübirlik gelen turistlerin patirtisini, pislğini çekiyor. İskele adanın dışından gelenlere servis olsun diye bir vapuru 15 kere anons ediyor. Artık adalar turistler sayesinde Ada'lıktan çıkmış durumda. Tam tersine Adalar'da turizmi yavaşlatmak gerek". Bir başkası: "Bir adalı olarak aşırı turist (günlük) çok rahatsız. Bir çok ev satılığa çıkmış durumda. Bu kalabalığı Adalar kaldırmıyor ve kirletiyorlar. Nasıl önü alınacak bilmiyoruz ama adamız bizim eski adamız değil."

Günübirlik ziyaretçi: "Faytonlar çok koku yapıyor. Yeme-içmede fiyat-kalite arasında uçurum var. Adalı birine bir şey sorduğunuzda neden geldiniz ki der gibi bakıyor." Bir başkası: "İnsanlar ve esnaf çok soğuk davranıyorlar. Bu yüzden para harcamadan geri dönüyorum. Ayrıca fiyatlar da çok pahalı."

Sonuçlar adanın turizmcileri için son derece önemli ve uyarıcı

Önce iyi tarafından başlayalım. Bütün sorunlarına rağmen memnuniyet derecesinin bu kadar yüksek çıkması, Adalar'da turizmin gelişeceğini, ziyaretçi sayısının daha da artacağını gösteriyor. Çünkü İstanbul'a ziyaret artacak ve bu ziyaretçiler içinde Adalar daha yüksek pay almaya devam edecek. Adalar'ın yabancı ziyaretçilerce neden tercih edildiğini, edileceğini anketin şu sonuçlarından anlayabiliyoruz.

Yabancı ziyaretçilerin memnuniyetlerini en çok etkileyen unsurların başında Adalar'da "kendini güvende ve emniyette hissetme" geliyor. Yabancı ziyaretçilerin hemen tamamına yakını bunu söylemiş. Yabancılar yerel halkın dost canlılığı ve misafirperverliğini de yüksek düzeyde buluyor.

Bu durum yerli ziyaretçiler için de aşağı yukarı aynı. Bu sonuç neden mi önemli? Yabancılar için kendini güven ve emniyette hissetme en önemli unsurların başında geliyor da ondan. Bu durum özellikle kadınlar için daha da geçerli. Yerli ziyaretçiler arasında kadınların memnuniyet durumunun erkeklere göre daha yüksek çıkıyor olmasını da böyle okumak gerek. (Yabancılar da aynı)

Adalar'a ulaşımın memnuniyeti sağlayan faktörler arasında en yukarılarda olmasını da çok önemli buluyoruz. Ama biz Adalılar için de bir o kadar şaşırtıcı. Yıllardır ve halen bu sorun bizler için devam ediyor da ondan. Bu sonucu mevsimsel farklılıklarda aramak gerek. Kış aylarının kahrını bizler çekiyoruz. Yeri gelmişken söylemeden geçmemek gerek. Anket sonuçları, sezon dışı ve kış aylarında Adalar'ın ziyaretini engelleyen en önemli unsurların başında ulaşım sorunu olduğunu gösteriyor.

Bir başka şaşırtıcı sonuç, trafik sorunlarından çok etkilenmiş olduklarını anladığımız yabancı ziyaretçilerin Adalar'ın iç ulaşımından oldukça memnun olmaları. Faytonların yarattığı pislik ve kokudan rahatsızlıklarını dile getirirler de bu sonuç oldukça kayda değer.

Benzer sonuç yabancılar için yeme içme ve konaklama tesislerinde de geçerli. Gerek sayısı ve gerekse kalitesi itibarıyla tatmin edici bulunuyor.

Gelelim asıl dikkat çekici ve herkesin değerlendireceği sonuç çıkarması ve daha önemlisi çözüm için çaba gösterilmesi gereken sonuçlara.

Gerek yabancılar ama daha çok da yerli ziyaretçiler Adalar'ı pahalı buluyor. Bu sonuç, sorulara verilen açık uçlu yanıtlarda çok belirgin. Anketin "Tüm hizmetlerdeki fiyat/performans ilişkisi (ödediğinizin karşılığını alabilme durumu)" sorusuna verilen yanıtlar da pek iç açıcı değil. Örneğin yeme içme tesislerinin ve konaklama ünitelerinin çeşitliliğine 5 üzerinden 3.7 veren ziyaretçiler, kalitesine 3.2 (otellerde 3.28), ödenilenin karşılığını almaya ise 2.7 vermişler.

Anket sonuçları denize girme ve plajların Adalar'a gelişinde önemli olduğunu gösteriyor. Bu durum sadece yerli ziyaretçiler için geçerli değil. Yabancılar Adalar'ı İstanbul'da denize girilebilecek ender yerlerden biri olarak değerlendiriyor. Ama verilen plaj hizmetinden memnun kalmadıkları anlaşılıyor. Plajlar, açık uçlu yanıtlarda dile getirilen sorunlar sıralamasında sağlık, faytonlar, ve temizlikten sonra dördüncü sırada yer alıyor. Genel anket sonuçlarında plajların temizliği ve kalitesine verilen puan 5 üzerinden 2.5 ile diplerde.

Faytonlar gerek kendileri (faytoncuların tavırları, atların bakımsızlığı ve kötü muameleye uğraması, pahalılığı, koku ve kötü görünüşleri ile- bu tanımlar verilen yanıtlardan alınmıştır-) ve yarattıkları pislik nedeniyle şikayetlerin en başında yer alıyor. Ancak şikayetçilerin çok azı faytonların kaldırılmasını istiyor. Akülü araç ya da teleferik gibi alternatif ya da tamamlayıcı ulaşım önerileri ise az değil.

Yabancı ziyaretçiler tanıtıcı ve bilgilendirici dokümanların ihtiyaca cevap verebilme düzeyini yeterli bulmuyorlar. Buna yönlendirme levhalarını da eklemek gerek. Ama daha çok da dil ve iletişim sorunlarından yakınıyorlar.

Kültür sanat etkinliklerine katılım beklentisi içinde olan ve görece yaşlı ve yüksek harcama potansiyeli taşıyan ziyaretçiler bu beklentilerinin karşılığını yeterince bulamadıklarını dile getiriyorlar. Bunda asıl belirleyici sorun, bu faaliyetlerin görünür olmaması ve yeterince duyurulmaması.

En çok yakınılan konunun sağlık olması manidar. Bu durum Adalar'da yaşayanlar için zaten böyle. Ama gününbirlik ziyaretçilerin ve yabancıların da bundan bu denli yakınıyor olmasına ne demeli? Sağlık ve ada içi ulaşımın şikayetlerde bu kadar öne çıkmasını, özellikle otellerimizin ve turizmle uğraşanların gelecekteki açısından en önemli tehdit olarak görmelerinde yarar var. (Adalar'da yaşayanlar ciddiye alınmadığı için böyle bir vurguya ihtiyaç duyuldu.)

Adalar'ı ziyaret eden yabancılar hiç de sanıldığı gibi düşük gelir grubundan değil. Büyük bölümü eğitimli ve beklentileri yüksek. Ama bu grubun içinde daha yüksek gelir ve harcama hedefine sahip olanların memnuniyet düzeyi diğerlerine göre düşük. Kısacası bizim işletmecilerimizin para harcamayan yabancı ziyaretçi eleştirisi doğru olmadığı gibi, yüksek harcama yapacaklara hizmet verecek kaliteli işletme ve servis konusunda kendilerini sorgulamaları daha yararlı olacak. Bu durum yerli ziyaretçiler için çok da farklı değil.

Tekrar gelme ve kış sezonu

Turizmciler için en önemli ölçek ya da göstergelerden biri, gelenlerin ne kadarının tekrar gelmeye istekli olduklarıdır. Bu genel olarak destinasyonlar, özel olarak da tekil işletmeler (otel, lokanta vs.) için böyledir.

Anket Adalar'da bu eğilimi de ölçmeye çalışmıştır.

Sonuçlar umut vericidir. Gelen yerli ziyaretçilerin %70'i, yabancı ziyaretçilerin ise %83'ü tekrar gelmek istediklerini belirtmişlerdir. Hayır diyenlerin oranı sadece 6 (yerlilerde) ve 13 (yabancılar)dur.

Aynı ziyaretçilere yoğun sezon dışında ve kış aylarında tekrar gelip gelmeyecekleri sorulmuş ancak

%30'undan evet yanıtı alınabilmiştir. Yerlilerde %47, yabancılarda ise %61 kesin olarak hayır demişlerdir. Bu durum sürdürülebilirlik açısından çok sorunludur.

Çünkü Adalar'da 4-5 aya sıkışmış turizm işletmelerinin sorun çözme ve kendini geliştirme performansı beklenemez.

Kış aylarında gelinmemesindeki nedenler şöyle sıralanmıştır:

Ulaşım zorluğu, sağlık hizmetlerinin yetersizliği / yokluğu, Adada mahsur kalma korkusu, açık mekan bulamama korkusu, kendini güvende hissetmemek (ıssızlık ürkütücü), etkinlik/aktivite yokluğu, kalitesiz ve pahalı hizmetler.

Demek ki, Adalar'da yaşayanların yıllardır yakındıkları temel sorunları giderilirse kış aylarında Adalar daha çok ziyaretçi çekecektir. (Tanıtım ve ziyaretçilerin bilgi eksiklerinin giderilmesinin gerekliliğine ayrıca dikkat çekmek gerek.)

Son söz

Bu yorum yapılan anket için yapılabilecek yorumlardan sadece bir tanesidir. Eminiz farklı bakış ve verilerle bütüne ya da parçalara ilişkin çok sayıda farklı yorum yapılabilecektir.

Anket bu alanda çalışacak, bu verileri kullanacak herkes için bir hazine değerindedir. Daha teknik görünümlü kimi tablolar yorum ve değerlendirme beklemektedir. Bunu yapacaklara müteşekkir kalacağımız bilinmelidir.

9. TURİZM KONUSUNDA YAPILAN ÇALIŞMALAR/PROJELER VE TURİZM STRATEJİSİNE KATKISI

19. yy sonu-20. yy başı

Adalar sayfiye yeri olma niteliğiyle, merkezi idareden her zaman az kaynak aktarılmasından mustarip olmuş, bu eksikliği Adaları yazlık olarak kullanan zengin iş insanlarının bağışları, ilişki ve katkılarıyla aşmayı bir seçenek olarak görmüştü.

Nitekim, 1888'de dönemin belediye başkanı John Haçopulos'un girişimiyle kurulan "Büyükada'yı Güzelleştirme" komitesinin yaptığı davete icabet edenlerin bağışlarıyla toplanan 1000 Altın lira ve kaymakamlık bütçesine aktarılan 400 Altın lirayla Büyük Tur Yolu ile Aya Yorgi çıkış yolu yapılmıştır.

1930'lar

Yıl 1934. *Hafta* dergisi, İstanbul'un sayfiye köyleri açısından bir durum değerlendirmesi yapıyor: "İstanbul'un Eyüp'ten Pendik'e, Yeşilköy'den Kavaklar'a kadar uzanan hudutu içinde yazlık köyleri yirmi sene içinde çok değişti. Bir zamanlar Adalar rağbette idi. Yaz gelmeden Adalar'da boş ev kalmaz, yazın vapurlar hıncahınç dolar hele [resmi tatil günü olan] Cuma ve Pazar Adalar adam almazdı. Sonra bu rağbet Boğaziçi'ne geçti. Sonra Haydarpaşa [tren] hattı üstüne yayıldı. Son birkaç sene Suadiye'ye kadar hatboyu... Bilhassa Suadiye o kadar rağbet buldu ki burada yepyeni kübik köşkler, bahçeler yapıldı."

İşte böyle bir anda, Adaları Güzelleştirme Cemiyeti, Adaları yeniden gündeme getirmeye çalışacaktır. Kendi deyişleriyle "beş yıldır ölmeye yüz tutan" Adalar'a "diriltici bir rağbet celbettirebilmek" için uğraşılacaktır. "Cemiyet Turing Klüple teşriki mesai edecek ve Belediye'nin gözetimi altında faaliyete başlayacaktır. Adaları güzelleştirme ve seyyah celbi işlerinin propaganda kısmını Turing Klüp, imar işlerini de Cemiyet'le Belediye yapacaktır. Güzelleştirme işine Büyükada'dan başlanacak Yürükali mevkiine asrı

bir plaj yapılacaktır. Otel ve pansiyonlar sıkı bir kontrole tabi tutulacak, ücretler Belediye tarafından tayin edilecektir. Yolların bozuk olan yerleri tamirettirilecek, hamal ve arabacıların yeknesak bir şekilde

giyinmeleri mecburi kılınacaktır. Tur yoluna her beşyüz metrede mesafeleri gösterir levhalar ve kanapeler konacaktır. Muhtelif zamanlarda müteaddit müsabakalar ve eğlenceler tertip edilecektir. Cemiyet şimdiki halde güzelleştirme işine yirmi bin lira tahsis etmiştir.”

Anlaşıldığı üzere valinin himmetiyle Turing ve diğer kuruluşlar Adaları Güzelleştirme Cemiyeti’ni faal hale getirmeye karar vermiş, ellerinden geleni de yapmaya kararlıdırlar. Bütün bu gelişmelerin ardından, gazete sütunlarında yapılan ve yapılacak işlerle ilgili bilgiler ardarda gözükmeye başlar. “Adaların İmarı” başlıklı bir yazıda Adaları Güzelleştirme Cemiyeti’nin İstanbul valisi ve belediye reisi Muhittin Bey’in de katıldığı bir toplantıda, Yörükali Plajı’nın bu yıl bitirileceği ve Heybeli-Büyükada ve Yörükali iskeleleri arasında bir vapurun işletilmesinin karar altına alındığı açıklanır. Haber şöyle devam ediyor: “Cemiyet Ada otelcileriyle anlaşmış, otel fiatlarını tesbit etmiştir. İskele meydanında saat önünde daima bir memur bulunacak; araba, otel fiatlarından şikayet edenlerin şikayetlerini dinleyecektir. Fazla alınmış para varsa hemen geri alınacak, müşteriye iade edilecektir.” Toplantıda “en mühim mesele” olarak gündeme gelen su temini konusunda da önemli bir karar alınmıştır. Her gün bir vapur Terkos suyunu Ada’ya taşıyacaktır ve bu suyun tenekesi bir kuruşa satılacaktır. Yazı bazı istatistiki bilgiler de aktarmaktadır: O yıllarda Büyükada’da günde 1600 ekmeğin tüketildiğini yazları ise bu sayının en az 7600’e yükseldiğini öğreniyoruz. Cuma ve Pazar günleri ise Adalara 40.000 kişi akın etmektedir. Makale şu temenni ile noktalanıyor: “Adalar imar edilir, bazı dertlerine deva bulunursa, şüphe yok ki bu sayı bir misli artacaktır.” (Ada Sahillerinde Bekliyorum, Gökhan Akçura, Adalı Yayınları, 2010)

1970-2000

Adalar Vakfı’nın kurulma hazırlıklarına başlanıldığı 1983 yılında, Adalar’ın durumuna bir bakalım.

Yaşayan nüfusun azalması. Göçler ve Rumların 1974’de toplu olarak gitmelerinin ardından Adalar’ın ekonomik, kültürel ve sosyal çöküntüye uğraması.

Çevre sorunları. Denizlerde kirlenmenin had safhaya ulaşması,

Bağlı olarak turizmin ivme kaybetmesi.

Adalar’ın halen kendi belediyesine sahip olmayıp, İstanbul Belediyesi’nde bir şube müdürlüğü konumunda bulunması ve bunun yarattığı sorunlar.

İstanbul’da tüm kıyı şeridini yok eden kötü yapılaşma ve apartmanlaşmanın Adalar’a da musallat olması ve bahçeli konak ve evlerin bir biri ardına yıkılıp yerine Kumburgaz vari apartmanların dikilmeye başlanması. Restorasyon adı altında evlerin dış kabukları dışında her şeylerinin değiştirilmesi,...

Adalar’ın tarihi, doğal ve mimari yapısını koruyacak ve gücünü yasalardan alan bir yaptırım bulunmamaktaydı. Yerel yönetim kademesi uzaktaydı ve denetim yeterli değildi.

Konakların ve evlerin eski sahipleri, bu binaları yapmış ve ağırlıklı bölümü Rum olan mimar ve kalfalar da ya ölmüş, ya da Adalar’dan sürülmüş ya da ayrılmak zorunda kalmıştı. Yeni Adalılar Adalar’ın bu özgün yapısını koruma bilinci ve kültüründen epeyce uzaktı.

Rant güdüsü ağır basmakta, bir ailenin oturduğu, bakımı pahalı ve zahmetli evler yerine, bunları müteahhite verip rant elde etmek daha çekiciydi ve yeni Adalılar bu çekiciliğin sihrine kendilerini kaptırmıştı.

Turizm neredeyse bitmişti.

Bir zamanlar (20. Yy başlarından ortalarına kadar) sayıları 20-30'a yaklaşan ve İstanbul'un en iyileri olan Adalar otelleri teker teker kapanmıştı. Bir çok tarihi otel, ya yanarak ya da sahiplerince yıkılarak konuta dönüştürülmüş, mimari kimlik ve güzelliklerini de kaybetmişti.

Bunlar arasında en dikkat çekenler Calypso (Akasya), Turing, Sümer Palas (Çankaya) otelleriydi. Plaj otel ise yanmıştı.

Bu durum Büyükkada kadar Heybeli ve diğer adalar için de geçerliydi.

Adaların efsanevi plajları içler acısı haldeydi. Su Sporları Kulüpleri de üye ve değer kaybetmeye başlamıştı.

Eski Nato ve Londra Büyükelçisi Adalı Muharrem Nuri Birgi, 1983 yılında dönemin Kültür ve Turizm Bakanı Mükerrerem Taşçıoğlu'na bir mektup yazacaktır. Aşağıda bir bölümü aktarılan mektup, dönemin adasının turizm açısından durumunu ve yapılabilecekleri anlatması açısından önemlidir:

Büyükkada ve diğer adalar, otel bakımından kifayetsiz ve iptidaî durumdadır. "Kifayetsizlik" tabiri ile kâfi miktarda yatak ve oda olmadığı ve olan yatak ve odaların da ihmal edilmiş halde bulduklarını kastediyorum. Ancak, bunun cevabı, mevcut tarihî kıymetteki, meselâ Büyükkada'da Kâzım Paşa'nın yaptırdığı "Splendid Palas" veya Plaj Oteli", "Çankaya Oteli" gibi binaların yıktırılıp yerlerine "beton"dan "Palas"lar inşa edilmesi değildir, aksine: Bu tarihî oteller tamir edilmeli, akıllıca restore edilip, akıllıca genişletilmeli, içlerine konfor koyulmalıdır, yani mimarî muhafaza edilmelidir. Halbuki, meselâ Büyükkada'nın en eski otellerinden olan "Sümer Palas" (eski adı Grand Hôtel des Etrangers) birkaç yıl önceki yangında tamamen yanmıştır, halen dış görünümü ile eski şekli muhafaza edilerek yeniden inşa edilmektedir, ancak apartman daireleri olarak kat kat satışa çıkarılan bir bina olarak!.. Böylece, Büyükkada'nın başlıca otellerinin bir asırdan beri bulunduğu ve deniz kenarı olan bir yerinde güzel bir otel daha kaybolmuş oluyor. Bir diğer misâl "Touring Palas" otelidir, geçen asırda otel olarak inşa edilmiş ve devamlı olarak otel olan bu güzel bina da birkaç yıl önce yıktırılma izni alabilen sahipleri tarafından satılarak yıktırılmış ve dış görünümü eskisine benzeyen bir biçimde yeniden inşa edilmiştir, fakat otel olarak değil, daire daire satılan bir apartman olarak!..

Büyükkada çok daha fazla yabancı turist çekebilir. Otel ihtiyacının karşılanmasında Ada'da mevcut köşk ve konaklar gibi mimarî değeri olan binalardan da istifade edilmelidir. Büyükkada'da motörlü vasıta bulunmaması sayesinde gürültü ve hava kirliliği olmaması, çam ormanlarının bolluğu ve bu evsafa bir yerin İstanbul gibi bir büyük şehrin bu kadar yakınında olması (doğru vapur seferleri eskiden olduğu gibi, yeniden uygulandığı takdirde, 4550 dakika) yabancı turistleri bilhassa cezbetmektedir. Baharlarda, hattâ kışın Ada'ya gelmek isteyen bu turistleri barındırabilecek açık tek bir otel yoktur.

Ve, Büyükkada'da "otel" bahsinde, üzerinde bilhassa durulması gereken bina İsa Tepesi'ndeki Rum Yetimhanesi'dir. Bu bina halen terkedilmiş durumdadır, bunun tabii neticesi olarak ta yavaş yavaş hattâ gün geçtikçe süratlenen bir şekilde harap olmaktadır. Bu binanın tarihçesi şöyledir:

1898 tarihinde bir Fransız Kont'u olan Maurice de Bochard bu binayı uluslararası bir otel olmak üzere bir Fransız şirketine inşa ettirmiş. Fakat, Abdülhamid devrinde işletme ruhsatı alamayınca binayı satışa çıkarmış. O tarihte, Balıklı Rum Hastahanesi'nde barınan (kendi binaları 1894 depreminde büyük hasar gördüğü için) Rum Yetimhanesi için yer aranmakta olduğundan zamanın meşhur Rum bankerlerinden Zarifi bu binayı satın alarak, Yetimhane olarak kullanılmak şartıyla Patrikhane'ye bağışlamış. 21 Mayıs 1903'te resmî bir törenle Yetimhane açılmış. Bu tarihten sonra, binaya bir yangın merdiveni ilâve edilmiş (güney cephesine). Bina 5 katlı, ahşap olarak inşa edilmiş, 206 odası mevcut. Yemek salonu, modern mutfakları (Beyoğlu'nda Tokatlıyan Oteli'ninkilerle aynı imiş), banyo tesisatı ve ayrıca bir tiyatro salonu var. Binayı 1. Dünya Savaşı'nda 1915'ten itibaren Kuleli mektebi işgal etmiş, 1919 yılında, bina Alman askerleri ve Rus göçmenlerine tahsis edilmiş. 1964 tarihine kadar Yetimhane olarak kullanıldıktan sonra, bu tarihte tahliye ettirilmiştir. Bugün içinde bir basit bekleme odası bulunmaktadır. Bina halen Patrikhane'nin malı imiş, fakat bir anlaşma yolu ile kendilerinden satın alınması veya meselâ 99 sene için kiralanması niçin mümkün olmasın? Çünkü bu bina "kongre"ler için kullanılabilecek bir otel

genişliğinde ve muhteşem ebadıdır. Bir Fransız rejisör “Loire Şatoları kadar muhteşem bu ahşap mimarî belki dünyada bile yoktur, fotoğrafını çekiniz ve kitaplara geçsin” demiş.. Binanın Ada üzerindeki mevkii, manzarası ve havası hakikaten müstesnadır. Bir kelime ile, orada uyuyup durması ve etrafında birkaç yıl öncesine kadar çam kokan ormanların, bugün fena kokular neşreden, damları tezekle örtülü, kanalizasyonu bulunmayan, her an yangın tahlikesi arzeden ilkel gecekondu ve ahırlara yataklık haline gelmiş olduğunu görmek insanın içini sızlatır. Kaldı ki, Adalar’da gecekondu varlığını gerektiren hiçbir sosyal mecburiyet yoktur.

Buradaki mâruzâtımız misâllerden ve perakende düşüncelerden ibarettir. Meselenin meselâ TAÇ Vakfı tarafından ele alınması yerinde olmaz mı? İşin bürokrasinin dehlizlerinde kaybolmaması için bâzı idealist Adalı’ların hizmet ve yardımına müracaat edilmesi yerinde olacaktır. Bu mekanizma ne zaman harekete geçebilir, bilinmez. Onun için, çatıyı saran yangının hiç değilse durdurulması maksadıyla Ada mimârisinin kurtarılması için, âcil olarak “Sit Bölgesi” kararı alınmasının zarurî olduğu kanısındayız. Ve gereğini istirham ediyoruz. Büyükada’nın memleketimizin 19. yüzyıl sonu siyasî yaşamında ve aynı dönem edebiyatındaki yeri göz önünde tutulursa bu yerin tahriplerden korunması gereğinin önemi daha da artar.“

Adalar Vakfı’nın kuruluşu da, tıpkı 1930’lu yılların Adaları Güzelleştirme Cemiyeti’yle aynı gerekçelerle, 1983 yılında olacaktır.

Adalar Vakfı, 1888’de dönemin belediye reisi (John Haçopulo) etrafında kurulan ve ağırlığını zengin iş insanlarının bulunduğu “Büyükada’yı Güzelleştirme” komitesiyle, 1930’larda kurulan Adaları Güzelleştirme Cemiyeti’nin 1980’lerdeki versiyonu gibiydi. Hem kurucu profili (dönemin kaymakamı, belediye başkanı, emniyet müdürü, Adalar’ın önde gelen iş insanları vb.), hem de faaliyet alanları, yapılanlar çakışmaktaydı.

Adalar sayfiye yeri olma niteliğiyle, merkezi idareden her zaman az kaynak aktarılmasından mustarip olmuş, bu eksikliği Adaları yazlık olarak kullanan zengin iş insanlarının bağışları, ilişki ve katkılarıyla aşmayı bir seçenek olarak görmüştü.

Nitekim, 1888’de dönemin belediye başkanı John Haçopulos’un girişimiyle kurulan “Büyükada’yı Güzelleştirme” komitesinin yaptığı davete icabet edenlerin bağışlarıyla toplanan 1000 Altın lira ve kaymakamlık bütçesine aktarılan 400 Altın lirayla Büyük Tur Yolu ile Aya Yorgi çıkış yolu yapılmış, 1934’de kurulan Adaları Güzelleştirme Cemiyeti ilk faaliyet olarak Yörük Ali Plajı’nın modernleştirilmesini ve buraya düzenli ulaşımın sağlanmasını belirlemiştir.

Anlaşılan Adalar Vakfı’ndan da beklenen buydu.

Nitekim Adalar Vakfı’nın kuruluşundan hemen 2 ay sonra 1984 yazında Anadolu Kulübü’nde verdiği yemekli davetin katılımcıları da, bu davette konuşulanlar da bu beklentinin ipuçlarıyla doluydu.

Vakfın kuruluşundan hemen sonra Anadolu Kulübü’nde bir gece düzenlendi. Maliye ve Gümrük Bakanı Vural Arıkan, Dönemin İstanbul Valisi Nevzat Ayaz da geceye katılan ve konuşanlar arasındaydı: Dönemin gazetelerinde haber şöyle yer almıştı: “Vakıf başkanı Necati Karakayalı sorunlarını dile getirirken, “Bizim gece saat 23.00’ten sonra ulaşım açısından dünyayla bağlantımız yok. Bir çok çocuk Heybeliada veya Bostancı’ya yetiştirilemeden sandallarda dünyaya geliyor. Kalp hastaları ise, sandallarda ölüyor” dedi.

Adalar’ın sağlık sorununun doruk noktada olduğunu, vakıf olarak devletin getireceği hizmetlere katkıda bulunacaklarını belirten Karakayalı “çöplerimizi en ilkel şekilde yakıyoruz. Buraya çöp fabrikaları kurulması gereklidir” dedi.

İçişleri Bakanı Ali Tanrıyar da, “Bir doktor olarak Adalar’ın sağlık sorununu gayet iyi anlıyorum. İlk fırsatta Sağlık Bakanı ile görüşüp Adalar’a devlet elinin uzatılması için girişimde bulunacağım” dedi.

Vali Nevzat Ayaz da, adaların altyapı ve sağlık sorunlarını gayet iyi bildiğini, yetkili makam olarak vakıf çalışmalarını destekleyeceğini söyledi.

Vakıf Yönetim Kurulu üyesi gazeteci Necmi Tanyolaç ise Adaları kurtarma işleminde geç kalınmamasını söyledi ve “eğer gerekli adımlar atılmazsa, çok değil 25 yıl sonra çocuklarımız Adalar’da bugünkü Haliç’i yaşayacaklar. Bir kuruluşun yaptığı ankete göre, Türkiye’nin en geri kalmış ikinci ilçesi Adalar. Buraya mutlaka sağlık kuruluşu ile kalp ve doğum doktoru gerekli. Bunun için de önce sağlık hizmeti verecek olan personelin lojmanını yaptırmak gerekli” dedi.

Maliye ve Gümrük bakanı Vural Arıkan ise, adaların çağdaş ilçe düzeyine getirilmesini istedi ve “Bugün Belgrad ormanlarına gidiyorsunuz para alıyorlar. Siz neden adaya gelen yerli ve yabancı turistten ayakbastı parası almıyorsunuz? 50 veya 100 lira ayakbastı parası almanız Vakfa fon sağlar. Bu parayı almamanız için bir neden yok” dedi.”

1996 yılında Vakfın Başkanlığını üstlenen kaymakam Mustafa Farsakoğlu, vakıf faaliyetleri ve dönemin adası hakkında yapılanları yazacaktır:

“Yeni katılan arkadaşlarımızın da yer aldığı toplantılar yapmaya başladık. Bir faaliyet programı hazırlayalım dedik, ayrıca birtakım yayınlarla, çalışmalarla vakfı geliştirelim istedik. Çünkü Adalar’ın tarihi ve kültürel değerlerini koruma ve turizm vakfı şeklinde bir adı var vakfın, hala da o adı kullanıyor sanıyorum Adalar Vakfı olarak. Bir yandan sivil toplum kuruluşları ile ilişkileri irtibatları geliştirirken, bir taraftan da bazı çalışmalara el attık. Adalar’ın tanıtımına yönelik harita-broşürler hazırladık. Tekstilbank’ın sponsorluğuyla 50000 adet harita – broşür bastırdık. Ayrıca her adanın önemli yerlerine raketler yaptırıp Ada haritaları koydurduk. Adalar’ın kültürel ve tarihi değerlerine sahip çıkmak ve turizmin canlandırılması için Emitt’e (Uluslararası Doğu Akdeniz Turizm ve Seyahat Fuarı) katıldık. Adalar Vakfı olarak birçok kuruluşla da işbirliği yaptık. Başta Anadolu Kulübü olmak üzere su sporları kulüpleri olmak üzere ortak projeler hazırladık.”

“Hüseyin Rahmi Gürpınar Müzesi

“Yine önemli projelerimizden bir tanesi Hüseyin Rahmi Gürpınar eviydi. Sanıyorum 1997 yılının Ocak ayında idi, hatta 96 yılı Aralık ayı da olabilir. Büyükkada’ya giderken, Heybeliada’da Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın evini görmek istedim. Gittiğimde tam anlamıyla harabe haline gelmiş, eşyaları, kitapları çöp torbalarına doldurulmuş felaket bir görüntüyle karşılaştım. Çok üzüldüm, bunu araştırdım kime ait diye. İl Özel İdaresi’ne ait olduğunu, Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın mirasçılarından 60’lı yıllarda müze yapılmak şartıyla satın alındığını, İl Özel İdaresi’nce binanın kullanım hakkının yine aynı amaçla Kültür ve Turizm Bakanlığı’na devredildiğini, Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın da yine müze yapılması için o yıllarda Adalar Belediyesi’ne devrettiğini gördük. Bütün bunlara rağmen maalesef bir gelişme olmamış. Kaymakamlık olarak biraz da durumdan vazife çıkararak bir heyet oluşturduk, işte kütüphane memuru vardı, liseden öğretmenler vardı, İlçe Özel İdare müdürü vardı, Adalar Vakfı gönüllüsü arkadaşlarımız vardı, bunlardan oluşan yanılmıyorsam beş altı kişilik bir ekip oluşturduk, oradaki bütün demirbaş eşyayı hepsini teslim almak suretiyle, Hüseyin Rahmi Gürpınar Lisesi’nin o zaman bir spor salonu vardı, oraya kaldırdık. Bütün eşyaların bakımları yapıldı, kırık dökük ayıklandı, kayda geçildi hepsi. Üzüntüyle gördük ki birçok şey, gerçekten değerli miras kaybolmuş bu süreç içinde. Daha sonra belediyeyle, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile yazışmalar yaptık. Öncelikle belediyeye yapılan tahsisinin kaldırılmasını istedik. Belediyenin içinde bulunduğu koşulların, ne kadro ne de kaynak olarak burayı müze yapmaya yeterli olmadığına vurgu yaptık. Kültür ve Turizm Bakanlığına dosya gönderdim. Sayın Bakanla görüştük, Valiyle görüştük. İl Özel İdaresi belediyeden kullanım hakkını iptal edince, biz kaymakamlık olarak daha bir devreye girdik. Çelik Gülersoy’u rahmetle şükranla anmak istiyorum. Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın, hem evinin hem de eserlerinin kurtarılması ve evin müzeye dönüştürülmesi konusunda inanılmaz katkıları oldu.

“Yalnızca Adalar Vakfı’nın yönetim kurulu üyesi olarak değil, Turing’in genel müdürü ve yönetim kurulu başkanı olarak Çelik bey, hem Turing’in ve hem de Adalar Vakfı’nın imkânlarını seferber etti. Harcamaları vakıf ve Turing birlikte karşıladı. Kültür ve Turizm Bakanlığı restorasyon projesini onayladı,

binanın restorasyonu da yapıldı ve 2000 yılının sonunda Hüseyin Rahmi Gürpınar Müzesi olarak, bu ünlü yazarımıza, kültür insanımıza yakışır şekilde müzeye dönüştürüldü ve açıldı.

“O zaman Adalar Vakfı’yla Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında bir protokol imzaladık. Bu protokolle vakıf, müzenin açık tutulmasını sağlayacak, gerekli elemanı görevlendirecek ve küçük bakımlarını yapacaktı. Nitekim bu gerçekleşti ve bugüne kadar da devam ediyor.

“Biz bu çalışmaları yaparken, Heybeliada’daki İnönü Müzesi’nin de atıl vaziyette olduğunu, pek de iyi işletilmediğini keşfettik. İnönü vakfı bu konuda çaba harcıyordu ama Ankara’dan Pembe Köşkü işletmek daha da zor ve maliyetli olduğu için adada fazla da etkinlik gösteremiyordu.

“Adalar Vakfı Başkanı sıfatıyla da o zaman İnönü Vakfı Başkanı Özden Hanım (Özden Toker) ile ortak bir protokol imzaladık. Şu anda hem İsmet İnönü Müzesi’nin hem de Hüseyin Rahmi Gürpınar Müzesinin, iki müzenin de işletilmesi, hizmete açık tutulması, basit bakımının onarımının yapılması Adalar Vakfı tarafından yapılıyor, protokoller çerçevesinde ve bu protokoller hala yürürlükte.

“Üzerinden 10 yıl geçtiği için dış cephesinde sorunlar oluşan, eskiyen Hüseyin Rahmi Gürpınar Müzesi’nin yeniden restore edilmesi için vakfın uzun süredir takiebi sonucu yeni bir proje hazırlandı. Projenin uygulaması için Özel İdaresi’nden ödenek geldi bildiğim kadarıyla, vakıftan da arkadaşlar takip ediyorlar. (Not: İl Özel İdaresi feshedildi ve mal varlıkları İBB’ye devredildi. Devredilen varlıklar arasında Hüseyin Rahmi Evi de vardı. 2017 yılında İBB ve Kültür Bakanlığı’nın isteğiyle, Adalar vakfı ile İBB Kütüphaneler ve Müzeler Müdürlüğü arasında yapılan protokolle, bina ve müze envanteri İBB’ye teslim edildi. Binanın restorasyon projesi tamamlandı ancak ödenek çıkmadı. 2019 yılında ise, binada Şehzade Mehmet Vakfı’nın sahibi olduğu pay nedeniyle açılan dava sonucu bina tümüyle Vakıflar Genel Müdürlüğü’ne geçti. Şu anda İBB ile Vakıflar arasında dava sürüyor. Müze binası kapalı. İçindeki müze envanteri konzervasyon için İBB depolarına şehre götürüldü. Müze konusundaki belirsizlik sürüyor.)

Yine İnönü Müzesi’nin bahçesinde Lozan etkinlikleri düzenlenmeye başladık her yıl 24 Temmuz’da. Her yıl, vakfın bazı yönetim kurulu toplantılarını da oralarda yaptığımızı hatırlıyorum.

“Prens Adaları dergisi ve yayın çalışmaları

“Vakıfta yayın çalışmalarına da yöneldik. Başlangıçta bir bülten çıkardık. Adalar fotoğraflandı. Çelik Gülersoy, kendisinin çektiği birçok diayı vakfa devretti. Kartpostalları hazırladık. Prens Adaları dergisinin çıkarılması da yine böyle gündeme geldi. Dergi yayın hayatına 1998 yılında başladı ve toplam 13 sayı yayınlandı.

Adalar’ın doğal güzelliklerine sahip çıkılması, tarihi ve kültürel eserlerinin, dokusunun korunması hem de dediğim gibi turizm konusunda sürdürülebilir turizm ve gerçekten özellikle kültür turizmi, kongre turizmine yönelik çalışmalar yapılması konusunda bir katkı sağladı.

2003-2009

17 Ağustos 1999 depremi tüm İstanbul gibi Adalar’ı da olumsuz etkilemiştir. Adaların yazlıkçı-sayfiye nüfusu azalmış, evler boşalmıştır.

2003 yılında Adalar vakfı yeni yönetimi oluşur.

Yönetim ilk toplantısında, 10 yıl sonra nasıl bir Ada başlıklı bir deklarasyon yayınladık:

- Adalarımızın gelişmesine önderlik yapan bir ilçe yönetimi...
- Parasal sorunları çözümlenmiş, uzman ve ileri görüşlü bir belediye örgütü...
- "Adalılık bilinci" oluşmuş, çağdaş ve aydın bir Adalı kitle...

- Yalnızca yazlık olarak kullanılan değil, sürekli yaşanan...
- Aydınların, sanat, kültür ve bilim adamlarının yıl boyu yerleştiği...
- Gençlerin etkinliklere katılmak için koştuğu...
- Temel sorunlarını halletmekte başarılı...
- Modern, tertemiz fayton alanları ve bakımlı, şık faytonları, kibar arabacıları...
- Çağdaş, bakımlı iskeleleri...
- Maltepe, vb iskelelerden küçük vapurlarla 10-15 dakikada gelebildiğimiz...
- Doğal gazı, kablolu yayınları, kendi özel medyası olan...
- Gelişmiş hastaneleri, 24 saat hizmet veren sağlık ocakları...
- Güzel, bakımlı ve düzenli yapılarıyla çağdaş alışveriş merkezi ve pazar yeri...
- Çiçeksiz balkonlu, boyasız duvarı kalmamış evleri...
- Hepsi restore ettirilmiş tarihi eserleri...
- Hastalısız ormanları, bakımlı yürüyüş parkurları..
- Uluslararası Adalar Sanat Festivali...
- Kültür olayları, kongre ve sempozyumları...
- Sokak sergileri, hediyelik eşya fuarları...
- Mini haftasonu şenlikleri...
- Her akşam günbatımı konserlerinin verildiği...
- Hafif doğa sporları yarışlarının yapıldığı...
- Turistlerin ve İstanbul'da yaşayan yerli ve yabancıların gelmek için can attığı...
- Yalnız günübirlik değil, konaklamalı turların örgütlendiği...
- 2,5 değil 25 otel; 1,5 değil 150 pansiyonun güler yüzle yıl boyu çalıştığı...
- İstanbul'un en güzel marinalarının bulunduğu...
- Regattaların düzenlendiği...
- Medyanın Ada haberleri vermek için birbirini atlattığı...
- Büyük sponsorların katkıda bulunmak için yarış ettiği...
- Devletimizin ve Büyükşehir Belediyesinin büyük olanaklar sunduğu...
- Uluslararası kredi ve yardım fonlarından alabildiğine yararlandığımız...

21.yüzyıla yakışan Adalar için!

Özetle, İstanbul'umuzun bu bir numaralı ilçesini gerçekten " 1 Numara" yapmak ve Prens Adaları'nda "prensler gibi" yaşayabilmek için, size ellerimizi uzatıyoruz...

Gelin, Adalarımızı hep birlikte birer küçük dünya kentine dönüştürelim!

Unutmayın, dünyanın hiçbir kenti İstanbul Adaları gibi adalara sahip değil! Haydi!

2005

2005 yılında Adalar'ın turizmi açısından durumu değerlendirmek ve yapılanlar için aşağıdaki yazılar Adalı dergisinden alınmıştır.

Mimozalar açarken

Şubat ve Mart bahara en yakın aylar. Ama ilginçtir, kışın en sert ve karlı günleri de bu iki ayda toplanır İstanbul'da.

Soğğun sığağa, isin pusun güneşe son ve en çetin direnişi gibidir bu. Sonunda güneşli güzel günler galip gelecektir.

İşte tam da bugünlerde açar mimozalar. Tam da bugünlerde sadece Adalar'da sarıya boyanır ağaçlar. Bahar İstanbul'da, Adalar'da başlar bu yüzden.

Adalar, Şubat sonunda Türkiye'nin ve bölgenin en büyük turizm ve seyahat fuarı EMITT'e katıldı. Bir fayton da vardı standda. Üzerinde "Bu fayton Adalar'a gider" yazılan fayton en çok çocukların ilgi odağı oldu. Çocuklar faytonu seviyor. Oyuncak gibi görüyorlar onu. Atları sürülen, tıngır mıngır binilen güzel ve renkli oyuncaklar. Çocuklar belki de bu yüzden Adalar'ı seviyorlar. Ama büyümeye durduklarında her nedense o çok sevdikleri Adaları'ndan uzaklaşıyorlar. Tıpkı küçüklüklerinde çok sevdikleri oyuncaklarına burun kıvırdıkları, bir kenara attıkları, dönüp bakmadıkları gibi.

Fuarda yetişkinlere Adalar standından en güzel hediye ise, Adalar kartpostallarının yanısıra, mimozalar oldu. Mimozaları gören herkesin yüzü aydınlanıyordu. O küçücük çiçekli dallara sahip olmak demek, bahara kavuşmak demekti çünkü.

Tam da o anda geldi aklıma. Neden Adalar'ın simgelerinden biri olmasın mimoza. Evet martı Adalar için önemli. Evet fayton da öyle. Ama mimoza başka. Mimoza umut demek. Mimoza yeniden canlanmak demek. Mimoza doğanın uyanışı demek. Ve mimoza Adalar demek.

Tanıtım önemli. Bırakın dünyayı, İstanbulluların büyük bölümünün Adalar'ı bilmediği ya da yanlış izlenimlerle bildiği düşünülüğünde, tanıtımın ve imajın önemi ortaya çıkıyor.

Hiç sordunuz mu kendinize? Neden İstanbullular yaz dışında küçük tatillerini ya da hafta sonlarını Adalar'da değerlendirmek istemezler diye. Neden Ağva'nın, Şile'nin, Kerpe'nin, Sapanca'nın hatta saatlerce uzaktaki Assos'un, Kazdağları'nın otellerini haftasonlarında dolduran İstanbullular Adalar'ı akıllarına bilge getirmezler. Arada deniz var demeyin. O zaman Mudanya ve Trilye'ye gidenleri açıklayamazsınız. Lokantalar, balık pahalı da onun için, hiç demeyin, çünkü İstanbul'da neredeyse en makul fiyatlı balık Adalar lokantalarında. Peki niye o zaman?

Adalar yaz mekanı. Adalılar için de öyle değil mi? Yazın gidilen, kışın unutulmuş bir yer Adalar, bizler için de. Üstelik yaz aylarında gelen konuklar, çok da iyi anılarla ayrılmıyor Adalarımızdan. Adalılar yaz aylarında gününbirlikçilerden oldum olası hoşlanmıyor. Faytonlu ulaşım, gününbirlikçiler için keyiften çok eziyete dönüşüyor. A alışveriş kazıklanıyor muyum kuşkusu ile yapılıyor, çünkü Adalı esnafın adı çıkmış. Dönüşlerde iskelelerde, kalabalıkta bekleyen sıkıntılı yorgun yüzlere rastlamaz mısınız?

Adalar'ı sevdirmek, Adalar'ı bilinir kılmak istiyorsak, yaz bakışından kurtulmak zorundayız.

Eşimle Adalar'da yaşamaya güneşli bir kış günü yaptığımız Ada gezisinde karar vermiştik. Bu kararın sadece bize özgü olduğunu da sanmıyorum.

Bir haftasonu Adalar'dan birinde, küçük güzel ve sıcak bir pansiyonda ya da butik otelde, oldukça uygun fiyatlarla konuk olan, sabah ev sahibinin güler yüzüyle servis edilen zengin bir kahvaltı sofrasına oturan, sahilde ya da sokaklarında ya da ormanda sevdikleriyle yürüyen, bisiklete binen,

Adalar'da yaşamış ünlülerin özenle dekore edilmiş müze evlerini ziyaret eden, temiz masa örtülü, organik ürünlerle hazırlanmış Ada'ya özgü yemekler, mezeler ve deniz ürünleriyle donanmış bir masada birkaç kadehle kendinden geçen bir misafirin düşüneceği ya da soracağı ilk şey nedir dersiniz?

Bu ortamı yaratmak çok mu zor?

Halim Bulutoğlu

Adalar EMİTT Turizm Fuarında...

BU FAYTON ADALAR'A GİDER!

Nuran Ataylan

EKİN Grubu tarafından düzenlenen, Türkiye'nin en büyük turizm fuarı EMİTT'te bu yıl rekorlar kırıldı. Tüyap'ta yapılan ve 140.000'in üstünde ziyaretçinin gezdiği fuar tek kelimeyle muhteşemdi. Biz de Adalar Vakfı olarak tam 6 yıldır bu dev uluslararası fuara katılmakta ve Adalarımızı çeşitli yönleriyle tanıtmaya çalışmaktayız. Ve fuar standımız EKİN tarafından 6 yıldır hiçbir ücret alınmadan Adalarımıza tahsis edilmekte, ayrıca afiş, afişet, pano, kartpostal gibi tanıtım malzemelerimiz de EKİN tarafından bastırılmaktadır.

Sevgili arkadaşımız, EKİN'in Başkanı ve Adalar Vakfı Başkan Yardımcısı Halim Bulutoğlu'na ne kadar teşekkür etsek azdır. Ben burada, kendisine bütün Adalılar adına tekrar teşekkür ediyor ve bu başarısından ötürü kendisini gönülden kutluyorum.

Müthiş güzel bir fuar oldu

Tam 7 salon olarak düzenlenen fuarda, yerli yabancı birçok otel ve acentenin standlarının yanı sıra, otel malzemecilerinin standları da yer aldı. Ayrıca bir de uluslararası aşçılar yarışması yapıldı ve yemek pişirme ve süsleme alanlarında yüzlerce aşçı yarıştı. Fuara sponsor olan birçok lokanta ve gıda firması, yaptıkları nefis yemeklerden, kebablardan, mezelerden, tatlılardan örnekler sundu. Konserler ve dans gösterileri ise ayrı bir ilgi odağıydı. Bu yılki fuara, Küba orkestrasının müzik ve dansları, Urfa sıra gecesi şenlikleri, ve klasik/pop müzik orkestraları müthiş bir neşe kattı. Yabancı konukların da ilgisi çok fazlaydı.

Faytonumuz çok ilgi çekti

Büyükada'dan götürdüğümüz fayton çok ilgi gördü. Büyük küçük herkes faytonumuza binip resim çekti. Birçok belediye başkanı satın alıp alamayacaklarını sordu, nerde yaptırabileceklerini sordu, bizim ilçemize de ne kadar yakışır deyip durdular. Bizim de böylece faytonumuz sayesinde koltuklarımız kabardı! Şu anda birçok belediye başkanının odasında bizim faytonumuzda çekilmiş fotoğrafları var...

Adalılar neredeler?

Adalılar'ın da böylesine güzel bir organizasyonu gelip görmelerini, standlarını ziyaret etmelerini beklerdim! Kars'tan, Diyarbakır'dan, Edirne'den. Adana'dan, Bodrum'dan, Kastamonu'dan, Türkiye'nin tüm yörelerinden gelen yerel katılımcılar kendi yörelerinin özelliklerini yansıtan standlar kurdular. Valiler, kaymakamlar, belediye başkanları, ticaret odaları yetkilileri, otelciler, lokantacılar, vb, hepsi standlarına sahip çıktılar. Hepsi 4 gün boyunca standlarında durdu, konuklarını ağırladı. Bastırdıkları on binlerce broşürü, haritayı, kitapçığı kendi elleriyle dağıttılar. O yörelerin insanları standlarını fuar boyunca hiç boş bırakmadılar, akın akın geldiler, el birliğiyle tanıtım yaptılar...

Gözlerim hep Adalı ziyaretçileri aradı. Üç beş kişiyi geçmeyen Adalı konuklara teşekkür ederim. Gelmeyenlerin de bir dahaki sefere gelmeleri ve Adalarına sahip çıkmaları en büyük dileğimdir!

Teşekkür

Adalar Kaymakamımız Sn. Mevlût Kurban, bize her türlü desteği sağladı, kaymakamlık faytonunu emrimize verdi, fuarın açılışında hazır bulundu, standımızı onurlandırdı. Kendisine yürekten teşekkür ederiz.

Adalar Belediye Başkanı Sn. Coşkun Özden, çıkartma gemisiyle belediye kamyonundan yararlanmamızı sağladı, Sn. Bülent Mısırlı ve Sn. Hatice Karakaş'la birlikte standımızı ziyaret etti ve standımıza ayrıca mimozalar gönderdi. Kendisine ve yardımcılara çok teşekkür ederiz.

Adalar Vakfı görevlisi Yaşar Emzikli, fuar boyunca canla başla çalıştı. Adalar Belediyesi görevlisi Yunus Dinç kamyonu ile eşyamızı taşıdı, bize birçok konuda yardımcı oldu. Kendilerine de özellikle teşekkür ederiz.

Tekrar teşekkürler sevgili Halim arkadaşım... İyi ki varsın!

2006

Yapılan çalışmalar sonuç vermeye başlar. 2006 yılına gelindiğinde, İstanbul'a paralel olarak Adaları ziyaret edenlerin sayısı da artmaktadır. Ama bu ziyaretler ağırlıklı güneydir. Dönemin Adalı dergisinde yayımlanan yazı durumu özetlemektedir:

Adalar'da turizm üzerine

Adalar'ın turizmi güneydirlik üzerine. Hem yerli ziyaretçiler ve hem de yabancılar, ne yazık ki Adalar'ı sabah gelinen, akşam dönülen bir yer olarak görüyor. Daha doğrusu, yabancı turistlere tur hizmeti veren acentalar Adalar'ı böyle konumlandırıyor. Adalar'ın keyfinin özellikle güneybatı saatlerinde başladığını bilenler için, bu ziyaretçi trafiğinin ne gelenlere ve ne de Adalar'a hiç bir şey ifade etmediği ise ortada. Yabancı ziyaretçiler, ne olduğunu, nereye geldiklerini bile anlamadan, bir hay huy içinde tur atıp, sahilde hızla bir şeyler yeyip, vapur ya da tekne yolculuğuyla yorgun argın otellerine vardıklarında, kafalarında Adalar için nasıl bir izlenim oluşturdukları önemli bir soru işareti olmalı.

Yayınlanmış böyle bir anket yok ama yanıtı tahmin etmek te çok zor değil. Çünkü grupla Adalar'a gelen güneydirlik yabancıardan, sanıyorum ki çok azı, yeniden Adalar'a gelmek isteği duyuyor. Konaklayan yabancı turist sayısının azlığı, münferit gelişlerin yok denecek kadar düşük olması, otellerin sadece Heybeliada, Burgaz ve Kınalı'da değil, yabancı turizmden en çok pay alan Büyükada'da bile büyük ölçüde yerli turiste çalışıyor olması bu yanıtı yeterince ortaya koyuyor.

Heybeliadalı ve Burgazlı otel, lokanta işletmecilerimiz, sayfalarımızda yer verdiğimiz söyleşilerinde yakınıyorlar. Diyorlar ki, Adalar tanıtılmıyor. Ya da sadece Büyükada tanıtılıyor. Turistler sadece Büyükada'ya gidiyor, diğer Adalar'a ayak basmıyor. Hakları yok değil ama bu yanıt da gerçeğin sadece bir bölümünü içeriyor. Asıl gerçek, Adalar'ın bütününe turizmden hak ettiği payın çok azını almasıdır.

Peki ne yapılmalı?

Söyleşilerde çok sayıda öneri var. Bazıları şöyle:

- Konaklama tesisleri açısından Adalarımız çok zayıf.

- Var olanlar, büyük ölçüde yaz dönemine odaklanmışlar ve yaz döneminde özellikle iç piyasadan, İstanbul ortalamasının üzerindeki oda fiyatlarıyla sağladıkları dolulukla bütün yılı idare etmeye çalışıyorlar. Bu da Adalar'ın rekabet gücünü olumsuz etkiliyor.

- Konaklama açısından, becerikli ellerde işletilen temiz, küçük butik otellere ve pansiyonlara ihtiyaç var. Özellikle yaz dışı dönem için bu tür konaklama arzı artırılmalı.

- Gelen münferit turisti kazıkıyoruz. Gruplara ise inanılmaz indirim veriyoruz. Bu da güven bunalımı yaratıyor.

- Adalı bir bölüm esnafımız, faytoncularımız iki ay çalışmanın acısını, Adalıların yanı sıra gelen yabancı ziyaretçilerden de çıkarıyorlar ve bu durum dönüp hepimizi vuruyor.

- Adalar, kültür turizminde şanslı ama ne yazık ki, gelen ziyaretçilere Adalar'ın bu zenginliği yeterince anlatılamıyor, gösterilemiyor. Tarihi ve kültürel açıdan çok önemli yapılar, eserler bırakalım yabancıları Adalılar, hatta turist rehberleri tarafından bile bilinmiyor. İşaretlemeye, rehber harita ve broşürlere ihtiyaç var.

- Adalar'ın önemli bir başka şansı küçük toplantılara, kongrelere ev sahipliği yapabilmekte. Ama bu toplantılar için gereken salon hemen hiç yok. Büyük çaplı oteller ve bünyelerinde konferans, kongre üniteleri yapılamıyacağına göre, bütün otellerin yararlanabilecekleri bir ya da birden fazla kongre ve kültür merkezine ihtiyaç var. Büyükada ve Heybeliada için, ortalama 500'er kişi toplantı salonu kapasiteli iki tesis çok şeyi değiştirir.

- Adalar su sporları turizmi için de şansa sahip. 8 su sporları kulübü var ama bu kulüpler, sadece üyelerine hizmet veren, dışa kapalı ve gittikçe kan kaybeden kulüpler. Dışa açılmaları, uluslararası sayılabilecek etkinliklere ev sahipliği yapmaları, dünyanın değişik ülkelerinden su sporları kulüpleri sporcularına kamp da dahil çeşitli olanaklar sunabilmeleri çok şeyi değiştirir. Ama bunun için önce zihniyet değişikliğine, sonra da yatırıma ihtiyaç var.

- Adalar sağlık ve eğitim turizmi için de potansiyel sahibi. Ama bunun için de yatırım gerekli. Bu alanlara yatırımlar, hem istihdama ve Adalar'ın zenginleşmesine, yaşayanların profillerinin iyileşmesine, ve hem de yaz ve kış nüfusu dengesizliğinin ortadan kalkmasına da katkıda bulunacak.

Öneriler ortada.

Geleceğin ne göstereceği ise, başkasının değil bizim elimizde.

2008

Otel ve pansiyon sayısı da giderek artmaktadır ama inişli çıkışlı bir gelişmedir bu.

Dönemin Adalı dergisinde, adalardaki ev pansiyonculuğu ve otellerin durumu yer almakta ve nasıl gelişebileceğine ilişkin öneriler bulunmaktadır:

Butik otel ve ev pansiyonculuğu nasıl desteklenir?

Aya Nikola'daki Ayanikola butik oteli, Adalar'da butik otel ya da ev pansiyonculuğu konusunda üzerinde durulmaya değer bir örnek.

Güzel, zevkle tefriş edilmiş, Adalar'a yakışır bir işletme olan otelin sahibesi Aysel Hanım, 2 ay çalışan 10 ay boş kalan otelinin aslında tekil bir örnek olmadığı, bütün Adalı esnaf ve turizmciyi ilgilendirdiği düşüncesiyle bir toplantı düzenlemiştir. Haberi ben de sizler gibi Adalı'nın bu sayısında Ahmet Tanrıverdi'nin haberinden okuyorum. Toplantıya çağrılı esnaf ve STK temsilcileriyle birlikte kaymakamımız ve belediye başkan yardımcımız da katılıyor.

Dile getirilenler aslında sadece esnafın değil hepimizin sorunu. Hepimiz, Adalar'ın 2 ay kullanılan 10 ay unutilan bir yer olmasından mustaripiz. Ve buna yol açan kangrenleşmiş sorunların bir türlü çözülmemesinden dertleniyoruz.

Gönül, Ayanikola oteli gibi nice otelin açılmasını arzu ediyor. Tüm adalarımız böyle küçük ve nitelikli otelle dolsun ki, Adalar gerçek anlamda bir turizm beldesine dönüşebilsin. Sadece günübirlik kullanım için değil, hafta sonu kalışları, bayram ya da diğer tatillerde daha uzun süreli kalışlar için de aranan bir yer olsun. Daha da ileri giderek, İstanbul'a gelen yabancı ziyaretçilerden yaz dışı dönemlerde de pay alabilsin.

Ama istemekle olmuyor. İşte Ayanikola otelinin başına gelen ortada. Bu örnek dururken, yeni girişimci hangi cesaretle gelip de yatırım yapacak?

O zaman kısa ve orta vadeli bazı önlemleri tartışmak gerekiyor. Ulaşım problemini çözmek, Adalar'ı daha kolay ulaşılır kılmak önemli. Ama bu tekerlemeden öteye gitmeyecek bir istek. İDO diyor ki, ben büyük zarar pahasına daha sık sefer ya da deniz otobüsü koyamam. Kuşkusuz tarifenin iyileştirilmesine yönelik yapılacaklar var ve her nedense bu bile becererilemeyip sağırlar diyaloguna dönüşüyor ama.. Geçen yazımızda da yazmıştık, daha küçük ve seri hareket edebilen, işletme giderleri daha az ve elbette yine sübvansede edilerek sefere konabilecek yeni İDO gemilerinin üretimi mümkün ve Başkan Topbaş'tan bu sözünü yerine getirmesini tüm İstanbullular gibi Adalılar da bekliyor.

Ama sonuçta bütün bunlar için bir parçası. Yani tek başına ulaşımın iyileştirilmesiyle de Adalar'da turizmin önünün açılması ve dolayısıyla tüm Adalar esnafının bundan pay alması sağlanamayacak.

Turizm için planlı programlı bir çalışmaya ihtiyaç var.

Böyle bir plan var mı? Hangi konuda var ki bu konuda olacak diyebilirsiniz?

Sorunu dile getiren Aysel Hanıma ve diğer işletmecilere, birlik olun, dernek kurun ve sorunun takipçisi olun denmiş. Tamam da, devlet, bakanlıkların ilgili birimleri, özel idare, yerel mülki idare ve belediye olmadan, onlar sahiplenmeden, belli bir plan-programı birlikte hazırlayıp, kamu ve yerel yönetim kaynaklarını (illa paradan söz etmiyoruz) buna hasretmeden dernekler ya da birlikler tek başlarına ne yapabilirler ki?

Turizm Antalya bölgesinde nasıl gelişti, ortada. Uzun süreli planlama çalışmaları sonucunda, o büyük teşvikler ve arazi tahsisleri olmasaydı, o oteller yapılabiliyordu? Otellere, ulaşım ve tur operatörlüğüne destek sağlanmasaydı, Türkiye turizmde atılım dönemi diye nitelenen dönemi yaşayabilir miydi? Bugünkü 23 milyon yabancı ziyaretçi, 18 milyar dolarlar seviyesinde gelire ulaşabilir miydi? (Turizm yatırımları ve çevre ilişkisi, plansız yapılaşmadan kaynaklanan çevre sorunları bu yazının kapsamı dışında. Ama o sorun da yapılan planların delinmesinden bozulmasından, ya da kimi yerlerin plansız programsız turizme açılmasından kaynaklanıyor zaten.)

Adalar'da butik otelcilik ve ev pansiyonculuğunu geliştirme adı altında bir plana, projeye, kamu eliyle desteklenen bir projeye ihtiyaç var. Bu plan ve projenin içinde, hazine ya da vakıflar elindeki binaların ya da arsaların düşük kira bedelleriyle işletmeci ya da yatırımcılara tahsisi, uygun koşullu kaynak kullanımı, düşük sezonda istihdam kolaylığı, eğitilmiş eleman desteği (keşke aynı dönemde turizm meslek eğitimi verecek bir okul da açılabilse), Adalar'ın tanıtımı ve pazarlanması için kapsamlı ve sürdürülebilir bir reklam ve halkla ilişkiler çalışması vs. olmalı.

Kuşkusuz turizm otel ve pansiyondan ibaret değil. Gelecek ziyaretçi farklı çekim noktalarına da ihtiyaç duyacak. Doğal, kültürel ve tarihi değerlere sahip olmak yetmiyor, bunların birer turizm, kültür ürününe dönüştürülmesi gerekiyor. Yani elle tutulur, tadılır, görülüp gezilebilir ürünlere dönüştürülmesi. Ada mutfağından iyi örneklerin sunulduğu kaliteli, temiz lokanta ve meyhanelerin sayısının artması, Adalar'a iz bırakmış ünlülerin yaşadığı, dolaştığı yerlerin iyileştirilmesi ve ziyaret edilebilir kılınması, küçük müzeler yaratılması, Ada el sanatları ürünlerinin üretilip satıldığı alışveriş noktaları vs. Kafamızı biraz kaldırıp Türkiye ve dünyaya bakabilirsek, bunun başarılabilirdiği bir çok yeri görmek ve örnek almak mümkün. Yeter ki istensin.

Ama Adalar'ın tarihi, kültürel, doğal mirasına ve en önemlisi insan varlığına bakınca hayır! Aslında çoktan olması gerekeni, bir zamanlar var olup ta kaybettiğini bekliyoruz, o kadar.

Bir eşiği atlamaya kaldığı iş.

Ondan sonra, her şey kendiliğinden gelecek. Bu güne kadar ortada olan, çaba gösteren, yorulan, bazen bıkmış kabuğuna çekilmek isteyen bizleri, sizleri de aşım gidecek bu dalga.

Güzelliklere doğru...

2009-2019 Dönemi

Temmuz 2009

Dönemin Adalı dergisinde Adalar'daki turizmin durumu yansıtılmaktadır:

Adalar turizmden umutlu...

Dergimiz, Adalar'da turizm gelişmelerinin nabzını, yılda bir hazırlanan dosyalarla tutmaya devam ediyor.

Yoğun sezonun ardından, turizm işletmeleri arasında öne çıkan otel ve lokantacılarla konuşuyor ve görüşlerini alıyoruz.

Bu yıl da aynısını yaptık.

Sayfalarımızda bulacağınız görüşlere genel olarak bakıldığında, nasıl bir tablo ile karşı karşıya olduğumuz ortaya çıkıyor.

Hemen hemen aynı kişilerle görüşmüşüz, son üç yıldır. Tabii yeni açılan oteller adına konuşanlar da eklendiğinde gelişimi daha somut olarak görebiliyoruz.

Bu yıl dahil, son üç yılı alt alta koyduğumuzda şöyle bir tablo ile karşılaşıyoruz:

- En genel anlamda bakıldığında, Adalar'da turizmin getirisinin hakettiği karşılıktan çok uzak olduğu anlaşılıyor. Doğa, tarih, kültürel çeşitlilik ve zenginlikte karşılaştırılmaz bir üstünlüğü var Adalar'ın ama bu turizme istenildiği ölçüde yansımış değil.

- Turizm getirisinin hala çok büyük bölümü günübirlikçilerden sağlanıyor.

- Günübirlik ziyaretin aslan payını Büyükkada almaya devam ediyor. Bu hem yerli ve hem de yabancı ziyaretçiler için böyle.

- En yaygın şikayet konusunu, Adalar'ın yeterince tanıtılmaması oluşturuyor. Diğer şikayet konuları, kaliteye gerekli özenin gösterilmemesi, fiyatlar üzerinde oynamanın sürdürülmesi, hanutçuluk, yabancıya fahiş fiyat vs. biçiminde sıralanıyor.

- Turizmin gelişiminin önündeki en önemli engel olarak, ulaşım sorunu açık ara öne çıkıyor. Ne yazık ki, son yıllarda iyileşme gösteremeyen başlıca sorun bu.

- Otel konaklamalarına bakıldığında, İstanbul merkezinden farklı olarak ziyaretçilerin önemli bölümü hafta sonlarında yoğunlaşıyor ve bunlar arasında Türkiye vatandaşları öne çıkıyor. Yabancı konuk sayısında kısmi bir artış olmakla birlikte yeterli bulunmuyor.

- Otel konaklamalarının mevsimsel dağılımına bakıldığında, 2-3 aylık yaz dönemi oransal üstünlüğü taşımakla birlikte, özellikle son yıllarda ilk ve sonbahar aylarının da hareketlendiği anlaşılıyor. Bu iyiye işaret. Bayramlarda Adalar, giderek daha fazla tercih ediliyor. Bunu son yıllarda bayram dönemlerinin neredeyse yok sattığından anlamak mümkün. Buna yılbaşı dönemleri de eklendi. Ne güzel!

Adalar Müzesi açılıyor (2010), İRO ile işbirliği içinde yeni Adalar tur rotaları tanıtılıyor (2012 mart), Adalar Turizm Geliştirme Merkezi (ATGM) kuruluyor. (2013 Ocak)

2010 yılında, çalışmaları 2008 yılında başlayan Adalar Müzesi, Adalar Vakfı- Adalar Belediyesi ortaklığıyla açılır. (Bkz. www.adalarmuzesi.org)

2012 mart ayında Adalar Vakfı-İRO (İstanbul Rehberler Odası) işbirliği ile Adalar için yeni tur rotaları rehberlere tanıtılır. Bunlardan biri, şu anda çok sayıda acenta tarafından uygulanan

denizden adalar turudur. BU çalışmayla ilgili olarak 2012 Adalı dergisinde yayımlanan yazı aşağıdadır:

Adalar Müzesi, İRO – İstanbul Turist Rehberleri Odası ile işbirliği içinde Nisan ayı içinde İstanbul turist rehberlerine iki kez “Denizden Adalar Turu” tanıtımı yaptı.

Her iki tur da Mavi Marmara'nın kışlık kapasitesi 120 kişilik tekneleriyle gerçekleşti. Tekneler Mavi Marmara tarafından ücretsiz tahsis edildi.

Her iki turun organizasyonuna da, Adalar Belediyesi, ATİD - Adalar Turizm İşletmecileri Derneği - destek oldu. Başta Belediye Başkanı Mustafa Farsakoğlu olmak üzere belediye yönetici ve görevlileri, her iki tura da katıldılar. Konuklarla ilgilendiler, Adalar ve çalışmalar hakkında bilgi verdiler. ATİD Başkanı Semiha Akpınar ve yönetim kurulu üyeleri de her iki turda hazır bulundular, konuklarla ilgilendiler; onların turizm işletmeleri hakkındaki sorularını yanıtladılar.

İlk turun katılımcılarına ücretsiz öğle yemeği verildi ve konukları Büyükkada'daki 5 işletme, By Şükrü, Milto, Milano, Ali Baba ve Lido ağırladı.

Her iki turda da karaya Aya Nikola Müze iskelesinde çıkıldı ve müze ziyaretleri gerçekleşti.

Ve yine her iki turun yemek sonrası bölümünde Aya Dimitri Kilisesi ve Adalar Müzesi Çınar Müze Alanı'ndaki “Adalar Binalar Mimarlar” sergisi ziyaret edildi.

Aya Dimitri Kilisesi'nin ilk ziyaretinde Mihal .., ikinci ziyarette ise peder ... konuklara eşlik etti, sorularını yanıtladı.

Üç Rehberli Tur

Her iki turun rehberliğini, Adalar Vakfı Başkanı ve müze kurucularından Halim Bulutoğlu yaptı. Adalı yazar ve yerel tarihçilerimizden Fıstık Ahmet Tanrıverdi ile Adalar Vakfı Genel sekreteri turizmcisi Teoman Göral, turun belli aşamalarında rehberlik ve anlatımı paylaştılar.

İlk turun başlangıcında da, Adalar Belediye Başkanı Dr. Mustafa Farsakoğlu hoş geldiniz konuşması yaptı ve Adalar üzerine ve yapılan çalışmalara ilişkin ayrıntılı açıklamalarda bulundu. İkinci turun hoş geldiniz konuşmasının sahibi ise Belediye Meclis üyesi Raffi Hermonn Araks idi.

Denizden Adalar Turu Büyük İlgi Gördü

İlk tur, 2 Nisan Çarşamba günü gerçekleşti. Tur için İRO tarafından üyelerine yapılan çağrıya ilgi o kadar büyük oldu ki, ayrılan 60 kişilik kontenjan, duyurudan 2 saat sonra doldu. 50'ye yakın yedek kayıt alındı. Bu kadar ilgiye İRO yönetimi de şaşırılmıştı. Düzenli olarak bu tür tanıtım turları yaptıklarını söyleyen İRO yöneticileri, çok az turda bu kadar yoğun ilgiyle karşılaştıklarını saklamadılar.

İlk tura ayrıca Adalar Müzesi tarafından şubat ayında gerçekleşen EMİTT Turizm Fuarı sırasında ilişki kurulan seyahat acenteleri yetkilileri de davet edilmişti. Ada'dan katılanlarla birlikte teknedeki katılımcı sayısı 100'ü aşmıştı.

İlk Tura 80, İkinci Tura 100 Rehber Katıldı

İlgi bu kadar büyük, yedek kayıt yaptırmayı katılmayan rehber sayısı bu kadar fazla ve de ilk tura katılanların memnuniyetleri yüksek olunca, ikinci bir tur düzenlemek şart oldu. Bu defa ücretsiz yemek ikramı kaldırıldı, daha çok sayıda katılımı olanaklı kılmak için de kulaklık sistemi yerine tekne ses sistemi kullanıldı. İkinci tura kayıt yaptırmayı katılan rehber sayısı 100'e çıktı. Kontenjan konulmasaydı, belki 200 de olacaktı.

Her iki turun Bostancı – Heybeliada arasındaki bölümünde, Adalar hakkında genel bilgiler verildi. Bu bölümün en ilgi çekici tarafı, Adalar Müzesi'nde Adalar'ın oluşumu bölümüne atıfla yapılan “bundan sadece 8000 yıl önce, Marmara Göl İken, üzerinde yol aldığımız bu sular yoktu ve burası karasal alandı” anlatımıydı. O tarihlerde İstanbul Boğazı'nın da olmadığı bilgisiyle desteklenen bu anlatım, turu daha başından oldukça ilgi çekici kıldı.

İstanbul Adaları'nın 9 adadan oluştuğu, ama 1000 yıl önce 10. Adanın da bulunduğu, Vordonos (Vordonisi) Adası'nın bir çöküntü sonucu ortadan kalktığı ve "yanından geçmekte olduğumuz şu kayalıklar, o adadan bugüne ulaşanlardır" anlatımı dikkatleri iyice çekmiş, gözler açılmıştı.

Tur Güzergâhı

Denizden Adalar Turu, zaman nedeniyle esas olarak Heybeliada ve Büyükkada kıyılarının ve bu kıyılarda denizden görülebilen yapılarının anlatımını içeriyordu.

Kaşık Adası ile Heybeliada arasına girilecek, Heybeliada'nın Burgaz'a bakan bölümü anlatılacak, sonra kıyı kıyı Ruhban Okulu eteklerinden dönülerek Heybeliada rıhtımı ve çevresi tanıtılacak; Çam Limanı'na kadar gidilecek, oradan da Büyükkada Viranbağ, Aya Yorgi eteklerine kadar inilip, kıyı kıyı Büyükkada anlatılacaktı...

Burgaz, Kınalı ve Sedef Adaları'yla, Yassıada, Sivri Ada ve Tavşan Adası bilgileri turun bu ilk aşamasında konuklarla paylaşıldı. Bu bölüme Ahmet Tanrıverdi'nin anekdotları da keyif kattı.

Heybeli Sahillerinde

Heybeliada'da önünde kısa bir süre durularak anlatılan ilk bina, bugün Deniz Lisesi Hazırlık Bölümü olarak da kullanılan eski Rum Ticaret Mektebi idi. Mektep 1832 yılında açılmıştı, ama öncesinde burada ... Manastırı bulunmaktaydı. Mektep manastır üzerine yapılmıştı. Manastırdan bugüne de ... kilisesi kalmıştı ve bu kilise, İstanbul'da Bizans döneminden kalan ender kiliselerden biriydi, bugün ancak özel izinle girilebilmekteydi.

Rum Ticaret Mektebi'nin konukları için yapılan ve İstanbul'da otel olarak inşa edilen ilk yapı olan Halki Palas oteli, gezinin bu noktasındaki iki önemli yapıydı. Tepedeki Hüseyin Rahmi Gürpınar Evi, kıyıdaki önemli ev ve plajlar ve elbette Heybeliada Su Sporları Kulübü binaları ve de bir zamanlar Bizans'ın gözetleme kulesi olarak işlev gören silindirik yapı (değirmen gibi algılanan yapılardan biri) bu bölümü zenginleştirdi. Heybeliada Ruhban Okulu tahmin edileceği üzere çok ilgi çekti ve birçok soruyu da beraberinde getirdi. Ne zaman yapılmıştı, 1894 depreminden nasıl etkilenmişti, mimarı kimdi ve en önemlisi açılacak mıydı? Sorular ve yanıtlar birbirini kovaladı. Öte yandan Ruhban Okulu, Aya Triada Manastırı üzerine eklenmişti, var olan yapı 1894 depreminden sonra yapılan yapı topluluğuydu ve şu anda ziyarete açık olan Aya Triada Kilisesi'nde, belki de İstanbul'daki tek Zenci Meryem İkonası bulunuyordu. (Aktaran Ahmet Tanrıverdi)

Kıyıdaki yapılar, Aya Yani Kilisesi, ileride görünen Heybeli Camii, ünlülerin yaşadığı yapılar ve tabii Mekteb-i Harbiye binaları, Heybeli kıyılarında biraz hız kesmeyi ve hatta durmayı gerektirdi.

Bugünkü Deniz Lisesi'nin sınırları içinde kalan ve lojmanların hemen altında bulunan Uçurum Manastırı ve Sanatoryum binaları ile devam eden anlatım, teknenin Çam Limanı'na girmesiyle tamamlandı. Hava güzel, deniz sakindi. (Şansımıza her iki turda da böyleydi.) Herkes Çam Limanı'nın büyüğü karşısında kendisini dışarıya attı, zaten elden hiç düşmeyen fotoğraf makineleri daha bir hızlı çalışmaya başladı, keyifler iyice yerine geldi, yüzler güldü. Rehberin bu noktada ünlü besteci-söz yazarı ve yorumcu Yesari Asım Arsoy'dan ve onun ada şarkılarından söz etmesi, sözü "Biz Heybeli'de Mehtaba Çıkardık" şarkısına getirmesi, yetinmeyip katılımcılarla birlikte mırıldanması, ardından da Yesari'nin hiç bilinmeyen bir şarkısını, "Ada Günden Güne Ahulara Mesken Oluyor"u söylemesi, keyifleri iyice artırdı. Şarkılı bölüm, Dil Burnu'na kadar devam etti. Ne de olsa Dil Burnu şarkılara, filmlere konu olmuş İstanbul'un nadide yerlerinden biriydi ve artık genç olmayan herkesin zihninde, aklında birer yankısı, izi bulunmaktaydı. Osman Nihat Akın'ın "Yine Bu Yıl Ada Sensiz, İçime Hiç Sinmedi" akla gelmez miydi? Geldi ve hep birlikte söylendi. Üstelik de şarkının sözlerinin nasıl yazıldığına ilişkin anekdot ile birlikte.

Büyükkada Sahilleri

Turun Büyükkada sahilleri bölümü, Aya Yorgi Manastırı altından başladı. Aya Yorgi manastırı, Fethi Okyar Korusu ve evi, Büyükkada Sanatoryumu, Yörük Ali (Yorguli) Plajı ve Dil Burnu ilk bölümün anlatımını içindeydi. Bu ilk bölümde adanın bitki örtüsü, flora ve fauna zenginliği hakkında bilgi verildi. Zaman mimoza zamanıydı. Üstelik sert soğuklar ve yoğun yağışla geçen kışın ardından

gelen güneşle mimozalar öyle keyifle patlamışlar, sarıçiçeklerini çamin yeşili arasına öylesine coşkuyla salmışlardı ki ortaya çıkan renk cümbüşü, ressamı kışkıracak cinstendi.

Rehberlerden “neden Mimoza Şenliği yapmıyorsunuz?” önerileri geliverdi. İlgililere yeniden duyurulur...

Dil Burnu ardından Adalar’ın belki de en güzel koyu olan Nizam Koyu, kıyısına sıralanan yalılar ve tepede Rum Yetimhanesi’nin kendisini göstermesiyle anlatım canlandı, hız kazandı. Rum Yetimhanesi de rehberlerin en çok merak ettiği yapılardandı. Ne olacaktı? Böyle kalmasıyla yazık edilmiyor muydu? Verilen olumlu yanıtlar, binalara ilgiyi daha da arttırdı. Bir başka turda binayı yerinde görme sözü verildi. Ve birkaç yıl içinde, binanın yeni işleviyle ve restorasyonu tamamlamasıyla ziyarete açılması dileği herkes tarafından paylaşıldı. Tepedeki ikinci yapı Hristos Manastırı idi. Ve aşağıda bir biri peşi sıra yalılar, güzel sayfiye evleri. Jones köşkleri, Hamaratlar evi, Hacibekir’lerin yalısı eski un değirmeni, şimdinin Değirmen Plajı. Ve hemen ardından, falezlerin üzerinde kendisini saklamasını bilmiş Rıza Derviş Yalısı, Kolay Evi, Jak Kamhi Köşkü. Ardından da ... evi, ... evi, Troçki Evi ve Jon Paşa Köşkü. Onların üzerinde Matara Evleri ve Perili Köşk...

Seferoğlu konusunda yapılan yoğun inşaat dikkatleri çekmekten kaçmadı. Tekne belli bir süratle seyrediyordu ve binaları sıralamaya, haklarında bilgi vermeye en çok zorlanılan seyir noktası bu bölümdü. Troçki’nin birinci evinin de bulunduğu Arap İzzet Paşa köşkleri, yanı başında Mizzi Köşkü, onların önünde Haco Pulo Köşkü, arkada belli belirsiz Fabiato konağı ve de Cavuris evleriyle başlayan Anadolu Kulübü yapıları. Sarı köşk, Beyaz Köşk (eski Giacomo oteli), yanı başında eski Calypso otelinin kıyıdaki ve yukarıdaki yapıları (sonradan Akasya), Splendid Palas oteli ve diğerleri.

Büyükada İskeleyi önüne gelindiğinde artık nefes nefese kalınmış, ilgi dağılmaya başlamıştı.

O kadar çok yapıyı, isimleri akıllarda tutmak mümkün değildi. Allahtan, tura başlamadan önce bütün bu rota, açıklamalı, resimli ve anlatımı yapılan binaları işaretlenmiş kitapçık bu tura özel olarak hazırlanıp basılmış, rehberlere dağıtılmış ve anlatım bu rehber kitap üzerinden yapılmıştı. Dolayısıyla elde tekrar bakılıp hatırlanacak bir kaynak bulunmaktaydı.

Rehberlere ayrıca Adalı Yayınları’ndan çıkmış John Freely’nin Prens Adaları kitabı da dağıtılmıştı.

Maden, Aya Nikola ve Müze

Kumsal, Su Sporları Kulübü, Maden’deki yalı evler gezinin son bölümünü oluşturmaktaydı. Sapuncakıs köşkü, Kanzuk Beş Evler, Villa Rifat, Kadınlar Manastırı’nın bulunduğu alan, Yeoryiadis Evi, Reşat Nuri Güntekin evi ve son olarak Aya Nikola Manastırı üzerine bilgi verildi ve tekne anlatımlı gezinin son durağı olan Aya Nikola iskelesine, müze ziyareti için yanaştı.

Müze gezisi parçalı gruplar halinde yaklaşık 12 saat sürdü. Oldukça hızlı bir gezi programı olmasına, biraz da yorgunluk ve açlık hissedilmesine rağmen rehberler müzeden çok etkilendiler. Müzenin özellikle ilk bölümü üzerine anlatılanları not ettiler, kayda aldılar ve daha da önemlisi panolardaki bilgileri gerek not defterlerine ve gerekse fotoğraf makinelerine kayıt ettiler. Söyledikleri bir şey ortak değerlendirmeyi yansıtıyordu: “İstanbul’da gezdiğimiz en aydınlaticı, ziyaretçi dostu ve modern sergileme yöntemlerini kullanan müze bu. Tebrik ediyoruz. Sadece Adalar için değil, İstanbul tarihi için de istifade ettik, yararlı oldu.”

Saat 14.00’e yaklaşmıştı. 4 saattir yoğun bir program söz konusuydu. Ama ilgi kaybolmamıştı. Aya Nikola’dan tekneyle Büyükada iskeleye hareket edildi. Yolda bu defa Adalar Vakfı Genel Sekreteri ve turizmci Teoman Göral, Adalar’ın turizmi, turizm işletmeleri hakkında bilgi verdi ve soruları yanıtladı.

İlk gezide gruplar halinde 5 ayrı lokantaya, By Şükrü, Milto, Milano, Alibaba ve Lido’ya oturuldu. İkram edilen yemekler tadıldı. İkinci turda ise isteyen istediği yere oturdu, dağıldı. Turun sonraki bölümü ise yürüyerek Aya Dimitri Kilisesi ve Çınar Müze Alanı’nı kapsamaktaydı.

Aya Dimitri Kilisesi, konuklar için özel olarak açıldı. İlk gezide zangoç Mihal, ikinci gezide ise peder kilise hakkında ayrıntılı bilgiler aktardılar.

Çınar Müze Alanı'ndaki "Adalar Binalar Mimarlar" sergisi ise, gezilen bütün noktalar, binalar için yeniden bir hatırlama vesilesi oldu. Özellikle çok bilinen yapıların yukarıdan çekilmiş görüntüleri, Rum Yetimhanesi, Ruhban Okulu, Troçki Evi vs. Adalar'ın mimarisine ve önemli yapılarına bir kez daha hayranlık uyandırmıştı.

Teşekkür ve ayrılış...

Dönüş, Mavi Marmara'nın gruba özel tahsis ettiği tekneyle Bostancı'ya vardı. Grubun tamamı, çok etkilendikleri bu gezi için, katkıda bulunan herkese teşekkür ettiler. Bu teşekkürlerini alkışlarla da desteklediler.

Bu tur kendilerine ve rehberlik edecekleri gruplarına, hizmet verdikleri seyahat acentelerine yeni bir pencere açmış, Adalar'a daha farklı bakmaya başlamışlardı. Sonucunun kısa sürede alınacağına inanıyorlardı.

Bu değerlendirmeleri ve dilekleri, bu gezinin organizasyonu için çaba gösteren, destek veren herkes için en önemli ödül niteliğindedir.

2012 yılında İstanbul Kalkınma Ajansı'na verilen Adalar Turizmini Geliştirme Merkezi teklifi kabul edilir ve proje Adalar Vakfı tarafından, Adalar Belediyesi, TURAD desteğiyle gerçekleştirilir.

Adalar Turizm Geliştirme Merkezi Projesi

İstanbul Kalkınma Ajansı tarafından İstanbul'da ilk kez başlatılan turizm destekli fon programına 100'e yakın başvuru arasında kabul edilen 18 projeden biri Adalar Turizm Geliştirme Merkezi projesi oldu.

Adalar Vakfı'nın, Heybeliada Gönüllüleri derneği ortaklığı ve Adalar Belediyesi ile TURAD (Turizm Araştırmaları derneği) işbirliğiyle yürüttüğü proje, Adalar'ın turizm açısından eksiklerini tamamlamayı hedeflemekteydi.

Çok kapsamlı bir faaliyet planı olan proje, Kasım 2012-Kasım 2013 tarihleri arasında 1 yıllık zaman diliminde gerçekleşti ve İKA'nın başarılı projeleri arasında yer aldı.

Proje kapsamında yapılanlar:

- Büyükkada, Heybeliada, Burgazada ve Kınalıada'da Danışma Ofisleri kuruldu
- Ziyaretçileri Adalarla ilgili her konuda bilgilendirmek ve yönlendirmek amaçlandı
- Görevli personelin tamamı Adalı gençlerden seçildi
- Görevliler hizmet öncesinde eğitildi, eğitimler iş başında da kesintisiz sürdürüldü
- Ziyaretçilere Adalar'ı doğru tanıtabilecek içerikli Katalog, Rehber kitap, broşür ve haritalar hazırlandı. (Türkçe ve İngilizce yayınların toplam tirajı 66.000 adet oldu.)
- Adalar'ı her yönüyle ve kültürel zenginliği ile yansıtabilecek bir içerik, Kültürel çeşitliliği destekleyen müzikler, Profesyonel çalışma ve Görüntü kalitesine sahip Tanıtım Filmleri hazırlandı. Üç dilde (Türkçe, İngilizce ve Almanca) hazırlanan filmlerden biri 10 dakikalık, diğeri ise 80 dakikalık. Nedim Hazar tarafından hazırlanan filmlerden 80 dakikalık olanı, "Bizim Adalar" adıyla vizyona girdi, festivallerde gösterildi. İlk gösterim Nürnberg Alman-Türk Film Festivali'nde oldu. Film 2 Mayıs 2014'de İstanbul'da özel sinemalarda vizyona girdi. Adalar'da çok sayıda gösterimi yapıldı. Her biri özgün film müziklerini içeren CD ile filmin DVD versiyonu da 2014 mayısından itibaren satışa sunuldu.
- Adalar Turizm portalı hazırlandı. www.adalarturizm.org adresinde yayında olan turizm portalı, çok zengin içeriğe sahip. Adalar'daki oteller, yeme-içme yerleri, ada mutfağı,

Adanın gezilecek tüm yerleri, tur güzergahları, Adalar'a ulaşım bilgileri, Adalar'da yapılan etkinlikler güncel olarak sitede yer alıyor.

- Adalar'daki konaklama ve yeme/içme tesisleri yönetici ve personeline yönelik sertifika programları Okan Üniversitesi ile işbirliği içinde yürütüldü. Programı Yaklaşık 50 kişi katıldı ve sertifika sahibi oldular.
- "Kültürel etkinlikleri, turizm ürünü olarak değerlendirmek" konulu bir Uluslararası Sempozyum organize edildi. Sempozyuma Hollanda, Almanya ve Türkiye'den uzmanlar ve turizmciler katıldı. Kültür etkinliklerle turizm ilişkisini derinlemesine irdelleyen konuşmalar büyük ilgi gördü.
- Adalar'da turizm konusunda çalışmalar yürüten, fikir geliştiren, söz sahibi olan, ortaklaşa yürütülecek çalışmaları yönlendirebilecek kişilerden oluşan bir Danışma Kurulu oluşturuldu. Her biri kendi alanında değerli bir uzman olan bu kurul üyelerinin ortak çalışmasının istenen sonuçlara ulaşmada vazgeçilmez bir anahtar oldu.
- Adalar'ı ziyaret edenlerin beklenti ve izlenimlerini sorgulayan anket çalışması yapıldı. Çalışma yerli ve yabancı olmak üzere yaklaşık 1.300 kişiye uygulandı. Adalar turizminin özelliklerini güvenilir verilerle ortaya koymak yönünde çok önemli sonuçlar ortaya çıktı.
- Adalar için özgün tur programları geliştirildi. Programların uygulanması konusunda Antonina Tours ve Mavi Marmara ile işbirliği yapıldı. Denizden Adalar Turu, Büyükkada Yürüyüş Turu, Heybeliada Yürüyüş Turu geliştirilen yeni turizm ürünleri olarak ilgi gördü.

Proje Kasım 2013'de bitmiş olmasına rağmen, düşük yoğunluklu geçen kış sezonu boyunca da Büyükkada'daki turizm ofisi açık tutuldu. Tüm danışma ofisleri Nisan 2014'den itibaren yeniden faaliyete geçmesi planlanıyordu. Ancak 2014 mahalli seçimlerinde görevi üstlenen yeni belediye yönetimi, danışma ofislerine açılan yer tahsisini kaldırdı. Bunda, iskele ve meydanların İBB tarafından devralınması da etkili oldu. Büyükkada'daki Danışma Ofisi, İBB Zabıtası'na tahsis edildi. Diğer adalardakiler de kaldırıldı.

Ancak proje ürünleri olan yayınlar, web sitesi ve tanıtım çalışmaları devam ettirildi.

Adalar Müzesi, İstanbul Rehberler Odası ile işbirliği içinde tanıtım programları 2012 yılında yapılan denizden adalar turu ile başlamıştı. 26 Mart 2014 tarihinde yine İRO üyelerine yönelik olarak Büyükkada Yürüyüş Turu gerçekleştirildi. .

Ayrıca Adalar'ı doğal ve tarihi yürüyüş parkurlarıyla tanıtmaya ve pazarlamaya yönelik bir çalışma, yürüyüş turlarında uzman bir Avrupalı tur operatörü temsilcisinin Adaya davet edilmesi ile devam etti ancak çeşitli nedenlere bu turun kataloğa konulabilmesi mümkün olmadı.

Proje koordinatörlerinden ve aynı zamanda Adalar vakfı yönetim kurulu üyesi ve Adalar Belediye Başkanlığı Turizm danışmanı Teoman Göral ile Adalı dergisinde yapılan bir söyleşi dönemi anlatılmaktadır:

Teoman Göral (Adalar Vakfı YK Üyesi, Adalar Belediyesi Turizm Danışmanı)

Adalar kaybettiği turizm kimliğine yeniden kavuşacak

1970'lerin en ünlü eğlence ve mesire yerlerinden biri olan Adalar, turizmde kaybettiği itibarı yeniden kazanmak için kıpırdanmaya başladı. Hafta sonları gününbirlikçilerin akınına uğrayan, hafta içi ise yabancı turistik grupların ziyaret ettiği Adalar'da az olan tesis sayısı son yıllarda

artış göstermeye başladı. Son yıllarda ardı ardına açılan butik oteller ve pansiyonlar Adalar turizminin canlanmasını isteyenleri heyecanlandırırken, Adalar'da kurulan Turizm Ofisi ise turizm potansiyelini artırmak isteyen yeni yerel yönetimin ilk somut adımı oldu. Adalar turizminin gelişmesi için çalışmalar yapan Adalar Vakfı Yönetim Kurulu üyesi ve Adalar Belediyesi Turizm Danışmanı Teoman Göral, Adalı Dergisi'nin sorularını yanıtladı.

Adalar'ın turizmdeki özelliklerinden bahsedecek olursak neler diyebilirsiniz? İnsanlar neden Adalar'ı ziyaret etmek istiyor?

İstanbul Adaları 9 adadan oluşuyor. Bunların 5'inde insan yerleşimi var. Büyükada, Heybeli, Burgaz, Kınalı ve Sedef adalarında.

Adaların 3 özelliği vardır. Adalar, yaz-kış yaşayanlar için ayrı bir beldedir. İkincisi, Adalar doğası ve denizi nedeniyle yazlık sayfiye olarak kullanılan ve yılın her mevsiminde gününbirlik gidilen mesire ve plaj yeridir. Üçüncüsü, Adalar tarihi yarımadadan sonra İstanbul'da tarihi sivil yapıların sayısının en yüksek olduğu yerdir. Bugün 100-150 yıllık konakların sayısal olarak en fazla olduğu ikinci ilçemizdir. Adalar aynı zamanda yüzlerce yıldır çok farklı kültürden insanın yaşadığı bir mozaikler yumağıdır. Adalar'da Hristiyanlığın 5-6 sektine hitap eden kiliseler, camiiler, Cemevi var ve herkes gelip buraları özgürce ziyaret ediyor. Esas kıymetli olan bu. Dolayısıyla doğal, tarihi ve çok renkli yapısı nedeniyle yerli ve yabancı insanların ilgisini çeken ve ziyaret edilen bir yer Adalar.

Adalar'da turizmden ne beklendiğine bu üç kesim de farklı cevap verir.

Adaların kış nüfusu 11 bin, yaz nüfusu ise 80 bindir. Bu yaz cumartesi ve Pazar günleri günde 50-60 bin, diğer günler ise günde 30 -40 bin kişi ziyaret etti. Yani Mayıs - Ekim arasında 2,5-3 milyon insanın gününbirlik ziyaret ettiği bir belde Adalar.

Adalar turizm beldesi anlamında gününbirlik yani doğası, plajları ve tarihi yapısı nedeniyle insanları çekiyor. Çok küçük bir yüzde Adalar'da konaklama yapmak istiyor.

Adalar, turizmde hangi aşamaların ardından bu noktaya gelmiş?

Adalar'ın 70'lere kadar olan tarihiyle 70'lerden sonra olanı ve son depremden sonraki tarihi çok farklı. Adanın eski halinde Adalar İstanbul'un çok müstesna, çok özel sayfiye yeriymiş. Pek çok eğlence klüpleri, hoş restoranları, tepelere kadar olan konser alanlarıyla çok ünlü bir yermiş. Büyükada'da Zeki Müren 10 bin kişilik konser veriyormuş. Adalarda 1970'lere kadar, yani Adalar'da yerleşik nüfusun önemli bölümünü teşkil eden Rumlar gidene kadar, 12 ay boyunca çok daha büyük nüfus yaşarmış ve otel yatağı sayısı bugünkünün 4 katı imiş. Bugün Adalar'da gördüğünüz büyük yapıların hepsi otelmiş. Şimdi eskiden kalma bir tek Splendid Otel var. Adalar nüfusundaki değişimin ardından her şey değişiyor. Özellikle 6-7 Eylül olayları, 64'teki büyük gidiş ve 74'teki Kıbrıs Harekatı'nın ardından yaşanan gidişlerden sonra Adalar'ın yerleşik nüfusu çok azalmış. O zamanlar 20-25 bin kişi yaşarken, şu an 5-6 bin kişi yaşıyor. Biliyorsunuz Rumların çok yoğun yaşadığı bir yer Adalar. O yüzden de Adalar'daki eğlence ve kültür hayatı sönmüş. Yerini Anadolu'dan göç ağırlıklı yeni bir nüfus almış. 1999 Marmara depreminin yarattığı korku ile nüfus yine azalıyor. Adalar'ın yerini Boğaz, Çeşme, Alaçatı, Bodrum gibi yeni eğlence ve sayfiye yerleri alıyor.

Peki şu anda yaşanan durum nedir?

Adalar'da otel sayısı çok düşmüştü ama depremden sonra otel ve pansiyon sayısı iyice azaldı. Ama son 2 yıldır yeniden bir değişim başladı. Ufak ufak butik oteller ve pansiyonlar açılmaya başladı. Son iki senede en az 5-6 tane butik otel ya da pansiyon açıldı. Bunlar 10 civarında odası olan ama kendine has mimarisi ve hoşluğu olan yerler... Heybeli'de bir tane daha açılacak, Burgaz'da hazırlanıyor. Kınalı'dan ne açalım diye sormaya geldiler. Yani Adalar'da yeniden butik otelcilik ve pansiyonculuk başladı. Bu çok olumlu bir gelişme. Adalar'ın eski turistik kimliği kaybolmuştu ama yeniden öne çıkmaya başladı.

Peki açtığınız Turizm Ofisi'nin nasıl bir katkısı olacak Adalar'a?

Ben, Adalar Vakfı Yönetim Kurulu Üyesiyim. İkincisi aynı zamanda Adalar'ın yeni belediye başkanının turizm danışmanıyım. Dolayısıyla yeni belediye başkanı göreve gelir gelmez, bir Turizm Ofisi olması gerektiğini söyledik ve bunu yarattık. Şu anda bütün gün açık olan bir Turizm Ofisi var ve orada 3 dil bilen bir rehberimiz çalışıyor. Ofise günde ortalama 100 kişi geliyor. Elimizdeki istatistiklere göre bir ay içinde 3-4 bin yabancıya hizmet verdik. Dolayısıyla yabancı turistlerin ne istediğini ve neyi niçin istediğini takip ediyoruz. Adaları doğru yere oturtmak lazım.

Adalara turizmini geliştirmeye yönelik başka ne tür çalışmalar yapacaksınız?

Adalar'a elbette günübirlik ziyaretçi gelecek ama biz Adalar'a gelip doğasını gerçekten yaşamak isteyen, tarihi kültürel çekim yerlerini görmek isteyen, yürüyüş yapacak ve konaklayacak insanların da gelmesini istiyoruz.

Adanın plajlarını artırmak ve daha güzel, modern servis veren plajlar ve beach club'lar olsun istiyoruz. Sahillerimizdeki plajları ve yat bağlama yerlerini artırmak istiyoruz. Şuan Adaların bütün tarihi yapılarının envanterini çıkarıyoruz. Bu yapıları tanıtmak ve ziyarete açılmasını istiyoruz. Oksijenin bu kadar bol olduğu yer bir tek Kaz Dağları'nda var.

Yerel yönetim de bu planlarınızı paylaşıyor mu?

Şuan yerel yönetimde Adanın bütün bu değerlerinin bilincinde olan yeni bir yerel yönetim var ve onlarla omuz omuza bunlar için çalışıyoruz. Turizm Bürosu somut bir çalışma oldu. İki dilde Adaları tanıtan 25 bin adet broşür bastık. Bütün adaya gelenlere ve ada içindeki yerli ve yabancı insanlara ücretsiz dağıtıyoruz. Biz şimdi bir dahaki sene için alternatif turizm hareketleri neler olabilir diye bir çalışma başlattık.

Adalarda yaşanan sorunlar konusunda ne gibi çalışmalar yapıyor?

Adalarımızın en önemli sorunu ulaşım. Yaz-kış Adalar'a direkt seferlerin artırılması gerekiyor. 1.5-2 saatlik vapur yolculuklarına mahkum edilmemesi gerekiyor, hem yaşayanların ve hem de ziyaretçilerin.

Adalarımız halen son derece sessiz. Motorlu araç yasak. Bu doğal güzelliği için pek çok insan ziyarete geliyor. Bütün bunlar için konaklama tesislerinin sayısını artması gerekiyor. Özellikle toplantı turizmi için birimlerin sayısının artmasını istiyoruz. Alternatif turizm türlerini geliştirmek istiyoruz, plajlarımızı iyileştirmek istiyoruz. Yat turizmine daha fazla açılmasını istiyoruz. Bütün bu güzellikleri insanların görebilmesi için İstanbul merkezden Kabataş'tan direkt seferlerin sayısının artmasını ve özellikle de kış döneminde devam etmesini istiyoruz. Kışın yapılan seferlerin yüzde 80'i İDO tarafından kaldırılıyor. Bunların devam etmesini hem Adada yaşayanlar hem de Adalar Belediyesi istiyor. Bunun için belediyeye destek veriyoruz. Bu konuda yeni projelerimiz var, önümüzdeki kış bunları açıklayacağız.

Sorunlardan biri de hanuççuluk. Maalesef hanuççuluk kangreni bütün Türkiye'yi sarmış durumda. Alanya'dan Adalar'a kadar turizmin çok önemli bir hastalığı. Adalarımızda çok yok ama yine de bu rahatsızlık var.

Restoranların yiyecek fiyatlarıyla ilgili Turizm Ofisi'ne pek çok şikayet geliyor. Ciddi bir sorun bu. Yani birçok turistik beldede yaşanan sorunlar bizde de yaşanıyor. Biz de bu sorunları çözmeye çalışıyoruz.

Adalar Müzesi projesi nedir? Turizme nasıl bir katkısı olacak?

İstanbul'un ilk kent müzesi Adalar'da kurulacak. Adalar Vakfı olarak hazırladığımız proje, İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansı tarafından kabul edildi ve desteklendi. Adalar Belediyesi, Adalar kaymakamlığı ve İstanbul Büyükşehir belediyesi projenin ortakları. Adalar'ın renkli ve zengin kültürünü oluşturan bütün kesimler, kurum ve kuruluşlar projeyi destekliyor. Müzenin Temmuz 2010'da açılmasını hedefliyoruz. Daha müze açılmadan, Adalar Müzesi'ne

Doğru adıyla açtığımız sergi, 1.5 ayda 5000 kişi tarafından ziyaret edildi. Basında geniş yer buldu.

Adalar son 25-30 yılda sürekli kayıptaydı. Tarihini, kültürünü, doğasını kaybediyordu. Şimdi yeniden kazanım dönemi başladı. Adalar Müzesi projesi bu yeniden kazanımın simgesidir. Adalar Müzesi tek başına bir müze değil üstelik. Adalar'da başka yerlerde nadir görülen müze evler var. Hüseyin rahmi Gürpınar evi, Sait Faik Evi, İnönü Evi. gibi. Bu evleri de iyileştiriyoruz, sergilemelerini elden geçiriyoruz. BU müzelerin hepsi açılacak Adalar müzesi'ne entegre olacak. Tek biletle gezilebilecek. Belki bu sayede yeni müzeler ve müze evler de ortaya çıkacak, sahipleri tarafından müze eve dönüştürölmek istenen evlerin sayısı artacak. Bu çok önemli...

ADALAR'DA OTELLER (2013)

OTEL	AÇILIŞ T.	ODA	YATAK
Büyükada			
Splendid Otel	1908	74	129
Saydam Planet	1995	12	30
İdeal Pansiyon	1963	12	22
Villa Rifat	1986	10	25
Büyükada Princess	1988	24	56
Club Mavi	1999	15	40
Mimoza Pansiyon	2000	7	7
Yıldızlar Otel	2002	27	51
Ada Pansiyon	2002	14	35
Aya Nikola	2007	11	23
Butik Otel	2008	11	23
Köşk Orman Otel	2008	5	12
Panorama Otel	2008	15	30
Marine House	2009	30	60
Heybeliada			
Halki Palace	1988	45	86
Prenset Pansiyon	2000	8	20
Özdemir Pansiyon			
Burgazadası			
Öğretmenevi	1995	30	75
Mehtap 45	2005	30	75

2014

2000'li ilk yıllarla karşılaştırıldığında, Adalar hem günöbirlik ve hem de konaklamalı ziyaretçi sayısında büyük bir ivme kazanmıştır. Ama hala ağırlık günöbirlik ziyaretçiden yanadır. Üstelik İstanbul'a gelen ziyaretçilerin profiline uygun olarak Adalar ağırlıkla Orta doğulu, İranlı komşu ölkeler ağırlıklı bir ziyaretçi profiline yönelmiştir.

2014 durumunu özetleyen rakamlar aşağıdaki gibidir:

İstanbul'a gelen turist sayısı bir yılda %13 arttı.

Artışta Arap ve Orta Doğu ülkelerinden gelenler başı çekiyor.

Adalar'a gelen yabancı ziyaretçi sayısı da geçen yıla göre, en az % 25 artmış görünüyor.

Turizm Bakanlığı İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün açıkladığı turizm istatistiklerine göre, İstanbul'a yılın ilk 9 ayında gelen yabancı ziyaretçi sayısı 9 milyonu aştı. Bu rakam, İstanbul'un 2010 yılı hariç son 10 yılda üst üste hep çift haneli rakamlarda ziyaretçi artışı yakalamış olmasının sonucu.

İstatistiklerin ortaya çıkardığı çarpıcı bir gerçek ise, bu artışın önemli aktörlerinden biri Arap ülkelerinden gelen ziyaretçiler. 17 Arap ülkesinden gelen ziyaretçi sayısı, 2013'e göre yılın ilk 9 ayında %30 artmış görünüyor.

Ve bu ülkelerin başını da Suudi Arabistan çekiyor. 2 yılda Suudi ziyaretçiler 130 binden 273 bine çıkmış, yani %100'ün üzerinde artmış. Adalar İstanbul'a gelen ziyaretçilerden yıllar içinde daha fazla pay alıyor.

Son 10 yılın tablosu da, son yılın istatistikleri de, Adalar'ın bu ziyaretlerden giderek artan bir pay aldığını gösteriyor.

Adalar'a gelen yabancı ziyaretçi profili incelendiğinde, Arap ve Orta Doğu ülkelerinden gelen ziyaretçilerin payı dikkat çekiyor.

Bu tablo çıplak gözle, vapur-motor ve deniz otobüsü seferlerinde izlenebiliyor.

Sadece günübirlik değil, konaklamalı ziyaretler de arttı Adalar'ın yıllardır en önemli problemlerinden biri, gelen ziyaretçilerin tamamına yakınının günübirlik ziyaretçilerden oluşmasıydı. Bu da, haklı olarak, ziyaretçilerin Adalar'a getirisi-götürüsü tartışmasını tetikliyordu. Halen bu eğilim devam etmekle birlikte, son üç yılın kayıtları, Adalar'ın otel ve pansiyonlarda yapılan geceleme sayısının olağanüstü bir büyüme gösterdiğine işaret ediyor. Geceleme sayısındaki oransal büyüme, ziyaretçi sayısındaki büyümenin çok üzerinde.

Bu durum, Adalar'daki otel sayısının artışının da açıklaması aynı zamanda.

Büyükada aslan payını almaya devam ediyor Gerek günübirlik ziyaret, gerekse otellerde geceleme sayısı açısından Büyükada, digger adaların açık ara önünde.

Ancak bu yıl Heybeliada'da da önemli bir canlanma göze çarpıyor.

Gerek fayton kullanımı, gerek özel grup tekne trafiği ve gerekse iskelelerdeki trafik bu canlanmanın işaretleriyle dolu.

Eylül 2015

Bu yıl önce Rusya'nın batı ambargosundan kaynaklanan ekonomik krizi ve ardından güneydoğu sınırlarımızda ve Türkiye'de artan şiddet olayları nedeniyle Türkiye'ye yabancı ziyaretçi girişi azaldı.

Buna karşılık, İstanbul'a ve Adalar'a ziyaretçi akışı hız kesmeden ve artarak devam ediyor. İstanbul'a gelen yabancı ziyaretçi sayısı geçen yılın ilk 7 ayına göre %8 artarken, Adalar'a gelen günübirlik yabancı sayısındaki bu artışın %20'den fazla olduğu tahmin ediliyor.

Kültür ve Turizm bakanlığı İstanbul İl Müdürlüğü'nün elde ettiği verilere göre, 2015 yılı Temmuz döneminde Türkiye'ye gelen ziyaretçi sayısı 2015 yılı Ocak – Temmuz döneminde %3'e yakın azalırken, İstanbul'a gelen yabancı ziyaretçi sayısı aynı dönemde %8,5 oranında arttı.

Bu artışın Adalar'a hangi oranda yansıdığına ilişkin bir istatistik bulunmuyor.

Yapılacak tahmin için daha fazla veriye ihtiyaç var.

En az yanıltıcı olacak veriye, Adalar'a gelen, daha doğrusu Adalar'a ilgi gösteren yabancı ziyaretçilerin milliyetleri üzerinden yapılacak bir değerlendirme üzerinden ulaşılabilir.

Adalar'a konaklamalı gelen yabancı ziyaretçilere bakıldığında İstanbul'dakine benzer bir tablo ile karşılaşıyoruz.

Ancak günübirlik ziyaretçilerde durum değişiyor. Günübirlik ziyaretçilerin ağırlıklı bölümünü Orta Doğu ülkelerinden gelen ziyaretçiler oluşturuyor. Batılı ülkeler arasında ise Yunanistan öne çıkıyor.

Yunanistan'dan yılın ilk 6 ayında İstanbul'a gelen ziyaretçi sayısı geçene yıla göre değişmemiş. Yani Yunanistan'daki derin kriz ziyaretçi akışını etkilememiş.

Arap ülkeleriyle İran'dan gelen ziyaretçi sayısı ise geçen yıla göre rekor düzeyde artmış. İran'dan gelenlerde artış %33 olurken, Arap ülkelerinden gelenlerde artış ortalaması %22 olarak gerçekleşmiş.

Bu tablo da gösteriyor ki, Adalar'a gelen günübirlik yabancı ziyaretçi sayısında, geçen yılın aynı dönemine göre %20'nin üzerinde bir artış gerçekleşmiş olmalı.

Yılın kalan aylarında bu tablonun esas olarak değişmeyeceği tahmin ediliyor.

2016-17

2015 yılı sonunda Suriye sınırında Türk topçularının açtığı ateşle düşen Rus savaş uçağı, Türkiye'nin dış politikasında ve turizmde önemli bir kırılma yaratacaktır. 2016 yılında etkileri görülen kriz sonucunda Türkiye turizmi büyük ivme kaybedecek, ziyaretçi girişi ve elde edilen gelir büyük ölçüde düşücektir. İstanbul da bu krizden etkilenmiştir. Adalar'a yansıyan adamakıllı bir krizden söz edilemez ama 2017 yılında Büyükada Ascot Oteli'nin polis tarafından basılıp, toplantı halindeki insan hakları aktivistlerinin gözaltına alınması, zaten durağanlaşmış Adalar'da toplantı ve kongre turizmine darbe olacaktır.

Bu konuda, 2017 yılında Adalı'da kaleme alınmış yazı durumu açıklamaktadır:

Adalar'da toplantı turizmi bitme noktasında...

Kongreler ve toplantılar, turizmin çok önemli bir unsuru. İstanbul toplantı turizmde dünyanın ilk 10 kenti arasında iken, son iki yıl içindeki gelişmeler sonrasında ilk 50 içinde bile yer almıyor artık.

Adalar'da durum biraz daha farklıydı. Uluslararası toplantılar için büyük mekanlar gerekirken, Adalar daha çok iç pazarda küçük buluşmalar, butik toplantılar için aranan yer olmuştu. Heybeli'de Halki Palas, Büyükada'da da Splendid oteli, tarihi yapıları ve salonlarıyla toplantı ve incentive turizminin çekim merkezleri idiler. Bu iki otelin açtığı yola, Anadolu Kulübü ve yeni oteller de girmiş, toplantılar için uygun mekanlar geliştirmeye bu alana yatırım yapmaya başlamışlardı.

2013 yılında Adalar Vakfı öncülüğü ile kurulan Adalar Turizm Geliştirme Merkezi çalışmaları sırasında otellerdeki bu dinamizmi somut olarak gözlemiştik. Bu proje kapsamında yapılan uluslararası katılımlı toplantıda da esas olarak Adalar'ın kültür, toplantı ve incentive turizminin birbirlerini destekleyerek nasıl geliştirilebileceği üzerine odaklanmış, Adalar'ın bozulmamış tarihi kent dokusunun bu alanda önemli fırsatlar yarattığı sonucuna varmıştık. 2015'de İstanbul Bienali'nin etkinlik alanlarından birinin Adalar olması tesadüf değildi.

İşler 2015'ten sonra hızla bozuldu. Turizmden günübürlük kalabalıkları anlayanlar için belki değişen fazla bir şey yok. Hatta işler iyi bile denebilir. Ama bu işle biraz ilgilenenler bilir ki, Adalar'a her açıdan değer katacak turizm hareketleri sıralamasında bu kalabalıkların fazla yeri yok. Birbiri peşisıra açılan otellerin ayakta kalabilmesi günübürlük ziyaretçilerle değil, ortalama 2-3 günlük konaklamalı kalışlar ve bunların önemli sürükleyicisi olan kültür-toplantı ve incentive turizmi ile mümkün.

Ada otellerinde işler iyi gitmiyor

2017 sonuna yaklaştığımız günlerde Adalar'daki otelleri içeren bir soruşturma yaptık. Aslında bu çalışmayı Adalı dergisi yayınlandığından beri hemen her yıl sonunda yapmayı gelenek haline getirmiştik. Gördük ki, Adalar turizminin barometresi sayılabilecek otellerde işler hiç de iyi değil. Bozulma 2016 yılında başlamıştı, az çok gözlemleyebiliyorduk ama sorun giderek ciddileşiyor.

Otellerdeki doluluğu halen TC vatandaşları sırtlanmış durumda. Ama yabancıyı ara ki bulasın. Asıl önemli, kültür ve toplantı-incentive turizmi neredeyse bitme noktasına gelmiş.

Aslında ilk olumsuzluk 2016 başlarında Heybeli Halki Palas'ın ortaklarla işletmecisi firma arasındaki anlaşmazlık sonucu kapanmasıyla kendisini göstermişti. Ardından 15 Temmuz darbe girişimi ve o günlerde Splendid otelindeki bir toplantıyla darbe girişimi arasında bağ kurmaya yönelik ortaya saçılan ve halen gündemde tutulan "haberler" geldi. Asıl darbeyi ise, kamuoyunda "Büyükada Davası" olarak bilinen ve bu yılın temmuz ayında Büyükada Ascot otelde İnsan Hakları örgütleri temsilcilerinin katıldığı bir toplantının polis tarafından basılması ve katılımcıların "casusluk" ithamıyla tutuklanması sonrasında yaşananlar vurdu. Üstelik otelin yöneticisi de kısa bir süre de olsa gözaltında kalmıştı. Konuştuğumuz otel yöneticilerinin bir bölümü suskunluğu tercih ederken, bir bölümü ise açık yüreklilikle bu olay sonrasında hem otelcilerde, hem de toplantı düzenleyenlerde bir korkunun hakim olduğunu söylüyor.

Görünen o ki, bu korkunun etkileri uzun süre Adalar ve Ada otelleri üzerinde kendisini gösterecek.

Turing Kulübü'nün unutulmaz yöneticisi Çelik Gülersoy, uzun süre viran kalmış Fabiato Konağı'nı restore edip Adalar'ın kültür ve turizmine kazandırırken bir hayal ile yola çıkmıştı. Diyordu ki, "Adalar müzeler, kültürel etkinlikler, butik toplantılar, balayı turizmi için değerlendirilebilecek harika mekanlara sahip. Yeter ki bu alana ilgi gösterilsin, yatırım yapılsın". Ölümünden 1 ay önce 2003 Temmuz sayısı için Adalı'ya gönderdiği yazısında da, "Turing'in Fabiato Köşkü için ortaya koyduğu büyük özveri"nin ardında bu hayalin olduğunu, devletin de devasa olanaklarıyla Adalar'ın önemli kültür varlıklarını, mesela Troçki, Reşat Nuri, Ahmet Refik Altınay vb. evlerini ve Yahya Kemal'in Viranbağ Gazinosunu canlandırmasının bu isimlere vefa borcunu da yerine getirebileceğini vurgulamıştı.

Troçki Evi de, Reşat Nuri Evi de, Viranbağ Gazinosu kalıntıları da, diğerleri de herhangi bir şey yapılmadan olduğu gibi duruyor.

O günden bugüne değişen tek şey, devletimizin kaynaklarıyla Büyükada Turing Evi'nin kültür merkezi olmaktan çıkarılıp, "Adliye Sarayı" haline getirilmesi oldu.

Adalar'a bilmem ama, bugünün Türkiye'sine pek uyduğu söylenebilir.

Toparlanma için 2018 yılını beklemek gerekecektir.

Ama dönüş, yine günübürlük ağırlıklıdır ve üstelik buna fayton-ada içi ulaşım – günübürlük ziyaretçi baskısının yarattığı sorunlar da ekelenmiş, öte yandan adanın ruhunu oluşturan sayfiye kültürü yara almış,güzelim sayfiye konutları ya boşalmış, ya da sadece hafta sonu kullanıma açık nhale gelmiştir. Bu konutları kiralama, eğilimleri de artmakta ve adalarda hemşehri kültürü aşınmaktadır:

2019

Ağustos 2019

Ada işletmeleri “mutlu değil”

Adalar’daki otellerde ve gruplara iş yapan lokantalarda bu sene bir memnuniyetsizlik söz konusu.

Kiminle konuşulsa, geçen yılların arandığı dile getiriliyor.

Otellerde geceleme sayılarının özellikle hafta içinde düşük seyrettiği, haziranın kötü geçirildiği, temmuzdaki toparlanmanın ise beklenenin altında kaldığı yapılan yorumlar arasında.

Umutlar ağustos, eylül ve ekim aylarına kalmış.

Gariptir ki, aynı yorumlara katılanlar arasında bu defa faytoncular da var. Geçen yıl, günde ortalama 6-7 küçük - büyük tur yapan faytoncular, sayının ve kalitenin azaldığından yakınıyorlar. “Paralı turist kayboldu” diyorlar. Bisikletçilerde de benzer hava hakim.

Günübürlük baskısından bunalmış, günün öğle saatlerinde merkeze inmekten kaçınan Adalılar içinse durum değişmemiş, hatta daha da kötüye gitmiş görünürken, esnaftan gelen bu yorumlar elbette kafa karıştırıcı. Kabalık artarken işler nasıl düşer sorusu ortada kalıyor onlar için. Hele bir de hemen her köşe başına, sahil bandına aralıksız yerleşen işporta tezgahları da düşünüldüğünde, yerli-yabancı ziyaretçi sayısının azaldığına kimseyi ikna etmek mümkün değil.

Esnaf hep ağlar mı diyeceğiz, yoksa başka bir şey mi söz konusu?

Elimizde otel doluluklarını yıllar içinde karşılaştıracak bir veri yok. Sadece sözler var. Esnafın cirolarını da bilmiyoruz ki, geçen yıllarla karşılaştıralım.

Sadece gözümüz var, görecek. Bir de yapabileceğimiz, değerlendirebileceğimiz, toplayabileceğimiz uzman yorumları.

İstatistikler ne gösteriyor?

Kültür ve Turizm Bakanlığı ile İl Turizm Müdürlükleri, her ay gelen yabancı ziyaretçi sayısı ile ilgili istatistikler yayımlıyorlar.

2019 istatistikleri bizim için önemli bir ölçü. İstatistiklere bakılırsa, 2019’da Türkiye ile birlikte İstanbul’a gelen yabancı ziyaretçi sayısı azalmamış, tam tersine, ilk altı ayda (Ocak-Haziran) %13 artmış. Artış en çok, geçen yıllarda azalan pazarlar olarak bilinen Avrupa ve OECD ülkelerinden.

En çok ziyaretçi girişine kaynaklık eden ilk 10 ülke arasındaki Almanya’dan girişler %8, Rusya Federasyonu’ndan %17, Fransa’dan %19, ABD’den %31, Çin’den %9 ve Hollanda’dan %20 artmış. Gerçi bu ülkeler halen, 2015 seviyesini yakalayamamış olsalar da belirgin bir toparlanmanın olduğu da gözleniyor. İlk 10 ülke arasında, sadece İran (-%16) ve Suudi Arabistan (-%20) kayıp var. Ama bu kayıp,

Arap ülkelerinin toplamı ele alındığında genel bir düşüşü göstermiyor. Arap ülkelerinden gelen ziyaretçi sayısı da geçen yıla göre %17 artmış.

O zaman Adalar'a yönelik bu ilgi azalmasının ardında ne var sorusu yanıt bekliyor.

Bu sorunun iki yanıtı var. Esnaf her zaman ağlar tezi sorunun birinci yanıtı olabilir.

Ama bizi asıl ilgilendirmesi gereken yanıt ikincisi. Acaba, başta Adalılar olmak üzere Adalar'a adım atan herkesi üzen kaos, düzensizlik, kirlilik, başıbozukluk ve denetimsizlik hali ve bunun yarattığı memnuniyetsizlik mi?

Mesela şu sorunun yanıtı var mı elimizde? Son 10 yıl içinde Adalar'a gelmiş yabancı ziyaretçiden kaç, birden fazla kez Adalar'a adımını atmış. Turizmde en kıymetli ziyaretçi "repeater" olarak adlandırılanlardır. Yani aynı yere birden fazla gelenler. Memnun kalmışlar ki, tekrar tekrar geliyorlar yorumunu hakeder bu insanlar ve turizmde sürdürülebilirlik için önem taşır.

Birakalım yabancıları, İstanbul'da yaşayıp da, Adalar'ı her yıl birden fazla ziyaret eden kaç kişi vardır?

Gelen insanları cezbedecek, şunu bir kez daha göreyim ya da şurada bir kez daha zaman geçireyim, şu lezzeti tadayım dedirtebilecek kaç değerimiz kaldı elimizde?

Bize öyle görünüyor ki, Adalar turizmi için bu kez gerçekten tehlike çanları çalıyor.

Evet önümüzdeki yıllarda da kalabalıklar artacak ama bu yıl dile gelen şikayetler, memnuniyetsizlikler de artmaya devam edecek.

Giderek daha az para harcayan kesime yönelen, yani kalitesi azalan işletme ve işletmeciler tablosuyla karşılaşmaya devam edeceğiz. Ve bu durum, Adalar için en büyük tehlike olacak.

Doğası, mimari çeşitliliği, zenginliği ve çok kültürlü yapısı ile İstanbul'un incisi sayılmaya devam edilen Adalar imajı, ziyaretçiler için de giderek soluyor diye düşünüyoruz.

Umarız yanılıyorz...

2019 Büyükkada Otelleri

Adı	Oda sayısı	Konumu	Tüketici yıldızlama
Ada İnan Butik	5	KT alanı	
Ada Kartal tesisleri	50	Maden, eski orman kampı	
Ada Palas	12	KT alanı	4.4 (9.3)
Ada Pansiyon	13	KT alanı	
Ada Sahil	11	Kumsal	4.3-7.7
Anadolu Kulübü	125	KT alanı	
Ada Antik Otel	11	Malulgazi Cd.	4.5-8.5
As Butik	5	KT alanı (N. Atac evi)	4.3 – 9.5
Ascot	22	KT alanı	4.2 (8.5) iyi.
Aşıklar Butik	7	Nizam, Açelya Sk.	4.5-7.5
Aşyan Butik	5	Nizam, Yaverbey Sk.	4.3
Butik Ada (Prinkipos)	11	KT alanı	3.2-7.2
Büyükkada Apart	19	Şehbal Sk.	
Büyükkada Port Otel	12	Kumsal Sk.	
Club Mavi	15	Büyük Tur Yolu	
Çankaya Otel	30	Çankaya Cd.	4.0
Çenar Konak Otel	8	Çınar Meydan, KT alanı	4.5 (8.6)

Çınar	5	KT alanı	5-8.5
Çiçekli Yalı	3	KT alanı	
Cumbalı Konak	8	KT alanı, Zağnos paşa	4.6 – 8.9-4
Dilmaçlar	10	Maden, Bahçelievler Sk.	
Ece Butik	5	Maden, Ücra Sk.	3
Eskibağ Butik	19	KT alanı	4.4 (8.6)
Elisa Butik Hotel	10	Maden, Ucra Sk	4.9
Gala Butik (White Palace)	11	Çankaya Cd.	3.9
Garden Life	14	Çınar Cd. Gazimihal	3
Halikarnas Butik	5	KT, Çankaya Cd.	4-8)
Köşk Orman	5	Türkoğlu Sk. Nizam	4.3-7.7
İdeal Pansiyon	9	KT alanı	
Kalamari	13	KT alanı (Gülistan Cd)	3.3 -3
Kumsal Otel	23	Kumsal	4 (8.2)
La Sala Otel	18	Kumsal, Maden, Pervane Sk.	5
Marina House	30	KT alanı	3.7
Masal	8	KT alanı	4.5
Melisa	4	KT alanı	
Meziki	13	Yılmaztürk,	4.3-8.3
Mimoza	8	KT alanı	
Mini Prens	5	KT alanı	
More Pansiyon	5	Çınar Meydanı, Malulgazi	4.3
Myway	28	Kumsal	4.5(?)
Nakibey Plaj tesisleri		Maden, Naki bey	
Naya	8	Yılmaztürk Maden	
Nizam Butik	9	Nizam Camii	3.9, 4.5, 8
Orhan Kutbay	4	Nizam	
Panaroma Butik	18	KT alanı	
Palmiye	8	KT alanı	
Pembe Ev	5		
Prences Koyu	23	Aya Yorgi	
Port Otel	16	Kumsal	3.6 (8.2)
Princess	24	KT alanı	4.5
Rota Eylül Butik	5	KT alanı	3.5
Saydam	12	KT alanı	
Splendid	70	KT alanı	4.6 (8.3)
Sergüzeşt Otel	10	Ada Camii Sok.	4.5-5
The Prince (Tiara)	21	KT alanı	4.1
Triada Hotel	3	Maden, Yilmazturk cd.	Aile odalari, Deluxe
Villa Rifat	11	Yılmaztürk, Maden	4.5
Yakamoz Hotel		Nizam, Düzenli Sk.	3.7
Yalı Butik	8	Kumsal	4.2 (7.2)
Yıldızlar	25	KT alanı	3-7.5
Yörükali Plaj Otel	40	Yörükali	
Toplam	1040		

10. ADALARDA EKONOMİK YAŞAM (sayısal veri ekle)

Adalar, geçmişten bugüne sayfiye yerleşmesi olarak ön plana çıkmıştır. Doğal ve kültürel değerleriyle turizm potansiyeli yüksek olup, sanayi alanında herhangi bir kuruluş bulunmamaktadır.

Yerleşik nüfus, genellikle hizmet ve ticaret alanlarında faaliyet göstermektedir. Adalar'da, yaz mevsimiyle birlikte canlanan ekonomi, kış aylarında durgun bir döneme girmektedir. Büyükada'da 6 adet, Heybeliada'da 1 adet olmak üzere Adalar'da toplam 7 adet banka şubesi bulunmaktadır.

Adalar'da tarıma açık topraklar yok denecek kadar azdır. Tarım, bahçe tarımı şeklinde açık yerleşme alanları dışında kıyı kesimlerde yapılmaktadır. Bahçecilik, çiçekçilik ve bağcılık planlanmaktadır.

Hayvancılık ise ulaşım araçları kapsamında sayacağımız at ve eşek cinsi dışında yapılmamaktadır. Adalar'da nüfusun küçük bir kısmı balıkçılıkla uğraşmaktadır

Adalar ilçesi'nde, yerleşik halk yaz mevsiminde yoğun bir şekilde çalışmakta, kış mevsiminde ise çalışma hayatı oldukça sakin geçmektedir.

Yerleşik nüfus genellikle faytonculuk, esnafılık, bahçıvanlık, inşaat işçiliği, lokantacılık, demircilik, marangozluk, çiçekçilik, kır gazinosu işletmeciliği, hamallık gibi alanlarda uğraş vermektedir.

Adalar'da az sayıda küçük atölye dışında sanayi kuruluşu yoktur. Ticari işletmeler de birkaç market dışında küçük esnaf tipindedir.

Büyükada'da 303

Heybeliada'da 141

Burgazada'da 52

Kınalıada'da 88

adet olmak üzere toplam 584 adet işyeri bulunmaktadır. Adalar genelinde 2009 yılında yapılan çalışmalarda 155 adet de ruhsatsız işyeri tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda bunlardan 72 işyeri ruhsata bağlanmış, 12 işyerinin de ruhsat işlemleri sürmektedir.

11. ADALARDA TURİZM POLİTİKASI VE GELECEK ÖNGÖRÜSÜ

Sayfiye adaları mı, turizm adaları mı?

Başlıktaki soru, birçoklarımız için anlamsız gelebilir.

Biri, ötekinin alternatifi mi ki, karşı karşıya getiriyorsun diye sorulabilir.

Sayfiye ile turizm yan yana, bir arada olamaz mı denebilir haklı olarak.

Yıllarını turizm araştırmalarıyla geçirmiş biri olarak, ben de böyle bir karşıtlığın sorunlu olduğunu düşünmekle birlikte, başlığı özellikle seçtim.

Sayfiye ve turizm kavramları, hemen hemen aynı dönemin ürünü. 19.yy ortalarından itibaren, refah düzeyinin yükselmesi ve ulaşım araçlarının modernleşmesiyle birlikte, işten ve evden farklı yerlerde boş zamanı değerlendirmek, dinlenmek, eğlenmek, gezmek, farklı kentleri ve kültürleri tanımak gibi bir ihtiyaç çıkmış ortaya, ya da anlamlı hale gelmiş.

Yazlık konut ya da yer karşılığındaki sayfiye kavramı Osmanlı'nın son dönemlerinde İstanbul'da Avrupa ile eş zamanlı olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Turizm kavramı ve etkinlikleri için de aynı şey söylenebilir.

Osmanlı payitahtı İstanbul'un iki önemli sayfiyesi olmuş. Biri Boğaz, ikincisi Adalar. Diğerleri hep bu ikisinden sonra gelmiştir.

Adalar 19. asrın ortasından itibaren İstanbul'un ilk turizm beldelerinden biri aynı zamanda. Pera şehir turizminin, Adalar ise tatil turizminin merkezi olmuş.

Adalar bu iki kullanımın çok güzel bir uyumunu yaratmıştır.

Adalar'ı Adalar yapan ve bugüne aktarılan kültürel ve mimari miras, sayfiye ve turizm amaçlı kullanımla şekillenmiştir. Bugün yerleşimi olan 4 adanın öngörünümünü süsleyen güzelim tarihi yapıların tamamına yakınının, sayfiye amaçlı inşa edilen konaklar, köşkler ile turizme hizmet eden otellerden oluşması tesadüf değil.

Tarihi perspektiften bakıldığında ve hele Adalar için konuşulduğunda, başlıktaki soru gerçekten de çok anlamsız.

15 yıl öncesine kadar da bu soru anlamsızlığını sürdürmekteydi. Hatta işin turizm yanının geriye gittiğinden, o güzelim otellerin büyük bölümünün ya yandığı ya da yıkılıp konuta dönüştürüldüğünden bile yakınılabilirdi. Nitekim, benim böyle yazılarım da oldu.

Peki ya bugün? Bugün Adalar, çarpıklığı her açıdan konuşulabilecek bir turizm hareketinin baskısı altında, sayfiye özelliğini kaybetmek tehlikesini yaşıyor.

Sayfiye evleri hızla otellere ya da otelin genişletilmiş kavramı içine sokulabilecek kısa süreli kiralanan oda ve konutlara dönüşüyor. Adalar'ın yerlileri (elbette yazlıkçılar dahil), günübirlik ziyaretçi baskısının yarattığı sorunlar nedeniyle rahatsız. Ya evlerini satıyorlar, ya her yıl kiraladıkları konutları kullanmaktan vazgeçip başka yerlere yöneliyorlar, ya da evlerinin kapılarını daha az açıyorlar.

Ticari ve konut alanlarının bir arada pekala birlikte bulunduğu merkezi alanlar ve caddelerde konut kullanımı hızla düşüyor. Bu, çok önemli bir tehlike.

Küçük bir grubun günlük ticari kazançları uğruna, yaşayanlarından koparılmış bir turizm beldesi olmak niyetindeyseniz, diyecek bir şey yok. Geleceğimize yön verecek imar planlarını tartıştığımız bugünlerde, karar hepimizin...

(Bu yazı 2019 Eylül Adalı dergisinde yayımlanmıştır)

12. SONUÇ

Girişte de belirtildiği üzere bu veriler ışığında ilgili kurumlar, Adalılar ve Adalı stk'larla işbirliği içinde Adalar Turizm Destinasyon Yönetim Planı hazırlanmalıdır. Adalar'ın 150 yıllık yakın tarihinde oluşmuş ve kaybedilmemesi gereken bir kimliği vardır. Destinasyon Planı'nın asıl önemi ve işlevi, hızla yitirilmekte olan bu kimliğin korunması, geliştirilmesi ve sürdürülebilir kılınması olacaktır.

Bu rapor bu plana altlık oluşturmak için hazırlanmıştır.